

ცისკარი.

1871

ო გ ჯ ო მ ბ ე რ ი

წელიწადი მეთხუთმეტე.

წ ო დ ე ბ ა თ ხ ს უ ლ ე ბ ა თ ა :

- I.—ადელაიდა . . . იოანე რ. მის მანუსკრიფისა.
- II.—დამნიშვნელობა გამომცემისაჲს.
- III.—(ღამე დუქანში.) კომედია ი. კერესელიძისა.
- IV.—(ლექსი). . . . . ი. კერესელიძისა.

ტფილისს.

მარტირუზიანის ტიპოგრაფიაში.

ადელიკა.

განვლასა შინა რაოდენსაჲ დროასსა, ვიქსნუ-
 ლობდი თუთ მე ჭეშმარიტებასა შინა ჩემის უბედურე-
 ბისას: განანგრძელდა, ჳ ვერ ვისათხოე ამა წარსაწყე-
 დელთა ფიქრთაგან; არამედ ოდესცა უკვე ველარ შექე-
 ძლო განმეკარვა იგი, გავკადნიერდი მიცემად უგანასკნე-
 ლი ვაღი—საუვარელსა ადელიდასსა ჳ მესამისსა, რო-
 მელმაცა იცოცხლა რაოდენიმე მხოლოდ საათი, ამან
 უმანკომან ურმამან ველარ იცოცხლა დედის უგან; ჳ მე
 განვსასღვრე დამარხვა მათი ერთსა სამარესა შინა. მე
 არაჲინ მეჯანდა თვისთანა; რომელსაცა ძალჭსდებიუცა
 დაგესხენ ამისთანის სამტირალო მოქმედებისაგან. ამის
 მიზეზით ჳ მოვსთსარე საკუთრითა კელითა ჩემითა ქვი-
 შაში საკმაოდ ღრმა თსრილი, რათა დამეკარვა მუნ
 კვამი უბედურისა ჳ უსაუვარელესისა ჩემის მეუღლისა
 ჳ ძისა.

12

უწინარეს, ვიდრე გამოვესალმებოდი მას ჳ გავვერე-
 ბობდი საუკუნოდ, დავეცი—უსაგრძნობელსსა ამა კვამ-
 სსა ზედა ჳ ვმეცადინეობდი განმეცოცხლა იგი საკუთ-
 რითა თჯსითა გულ მღუღარეობითა. მე თანა დავსდე
 გული ჩემი გულსა ზედა მიცვალებულისასა, ბაკენი ჩემ-
 ნი ბაკესა მისსა ზედა; მოუროდამცა მიმეცა მისთჯს ნა-

ხევარი სიცოცხლე ჩემი; არამედ ამაოდ დაჟიჟერ გან-
 ცოცხლებად სულუდგ' მისა გესიისა; ასჯერ უმეტეს ვლოშ-
 ნე ზ ვბანე ცრემლითა იგი; მეცადინეობანი ჩემნი იყვნენ
 უსარგებლო!...ადელაიდა აღარ არსებობდა!...სიკვდილმან
 მომტაცა იგი საუკუნოდ!...შესამწუნებელი ფიქრო! რას-
 ზედ მქონდა მე საკმაო სული მოთქმენად იგი? რისთვის
 ვიშუღლე მე ძლიერსა განკრთომილებასა ჩემსა. ახ! უკე-
 თუ წარმატებასა უბედურებათა ჩემთასა მოეკლომცა სი-
 ცოცხლე ჩემი ამა სამტირბლოსა მინუტში; მაშინ, რა-
 ოდენ მშვენიერ იქმნებოდამცა სიკვდილი ჩემთვის! გან-
 სვენებითამც მივეცემოდი მე საუკუნესა ძილსა, მე და-
 ვუტყვებდომცა სიცოცხლესა, თვინიერ შეუბრალელობა-
 სა, მსახოებელი რომელ მსწრაფელ შევუდგები შეერთე-
 ბად უსათნოესსა მეუღლესა ჩემსა.

არამედ სარწმუნოებამან, ესოდენ უძვირფასესი ესე
 გრძნობა უბედურათვს, წარმტყვევნა მე ბინდთა დაბრკო-
 ლებათაგან, რომელთა შინა შთაფლობილ ვიყავ მე. მე
 მაქენდა ჯერეთ საკმაო სიმაგრე დაცემად მუსლთა ზედა,
 ზ ველარ მლოცველმან, შევუძელ მე თვალნი ცად მი-
 მართ. ამა გარე განხდომილსა მდგომარეობასა, შეუდ-
 ებოდიან წყარონი ცრემლთანი, რომელთაცა შემისუ-
 ბუქეს კული ჩემი. დასასრულ, შევკრავნე არდავითა გვამი
 ადელაიდასი ზ მისა მისისა ზ შთაუშვი ორნივე ამო-
 თსრილსა ჩემ მიერ თსრილსა შინა; ზ დამსაულავე-
 ბელმა მივაფარე დიდი ზ ნათალსავით ქუა, რომელსა
 ზედცა გამოვჭკვეთუ შემდგომი წერილი:

სამწუსარო ძეგლი, ჭირ-შემოსილი
 მიუფარე უკუნსა, სისსლ-შემოსრვილი.
 მისთვის გოდებით, ვღაღადებ, ვსტირი, წამართო სოფელ-
 მან, გულშემოსრვილი
 დაღექ ძეგსაურო იგლოვე, ცრემლით, წარმოიდგინე ტან-
 ვვა, აქა ვწერ მე ვით.
 გამოვლო მან ჩემთვის, ჭირითა სენით, მიჭბამეთ დედა-
 ნო თქუწნც ამისა სმენით.
 და დიტირეთ იგი, ჯურღმულს დასხენით.
 მე დავასრულე ესე საქმე უმძგმუნვარესითა მოქ-
 მედებითა. მსედველობანი ჩემნი ივენენ დაბნეულ, და მე-
 ჩუჩებოდნენ არ მქონებლად სიცსოვლისა. მე თვთ
 ვიყავ უგრძობი ეოველთა დელვათადმი სულისათა.
 ვჭსჭვრეტდი სისსლ მწვიმელითა და განკროლოვილთა
 თვალთა მიერ საფლავსა სედა დამფარველსა ჩემის სა-
 გონებელისასა, რომელიცა მამიმულებდა მე შევვარებასა
 სოფლისასა, და რომლისათვისცა დატვირთულვარ ესოდენ
 მწუსარებითა. არა რაობამან ჩუწნის არსებობისამან, და
 სუსტმან სასოებამან, რომელიცა სათანადო არს ქონვად
 მძვიდობასა სედა ამა ცსოვრებისასა, მთაზგდეს მე სა-
 გონებელსა შინა, რომელნიცა იბრძოლებოდინ თვის
 შორის სულსა შინა ჩემსა, განმსჯელნი სსუა და სსუათა
 ცუცსლ გსნებულებათა მებრ ჩემში მოქმედებულთა. სან-
 დისსან გულითა ვაბრასელითა და განსრწნილითა უუა-
 ლრესობისა გ-მო ჩემის დანაკარგისათა, ვეცყოდი სა-
 ფლავსა სედა ადელაიდისასა, მტკიცეს განზრახვითა, რა-

თა მოძველო ამა სამწესროს მეგლსა ზედა შესაბრალნი
 დღენი ჩემნი. სსჭასა დროსა, მცემნობელი სიღინჯისა,
 ვუვლენდი მსხვერძლად შემოქმედსა, ეოველსა ჩემსა უბე-
 დურებასა, შემრაცხველი მისი ჭეშმარიტ სასჯელად ეოვ-
 ლისა ჩემისა ზირის-ზირ მისსა უბედობისათჳს; ჭ გან-
 ვისწასვედი მეტვირთა მოთმინებითა სულისათა ეოველ-
 ნი ბოროტ შემთხვეულებანი, რომელნიცა ამას ენებე-
 ბოდამცა განდამოტევებად ჩემსედა. სასო მონიჭებული
 ამა სასუგემოთა აზრთა მიერ დაჯბრუნდი წენარის სი-
 არულით ჩემის ქონისკენ, რომელიცა მეოფი ამას წი-
 ნათ სავანედ სიუვარულისა, აწ წარმოედგინა თვალთა
 ჩემთა საშინელ საფლავად, სადამცა განჭსჯილ-ვიუავი
 მე წვალებათა ჭ ოხვრათა შინა დამესრულა მწარე ჭ
 სატირელი ცსოვრებაჲ ჩემი. ერთი მსოლოდ ჰატევე-
 მისა ღირსი მეუღლე ჩემი აქამომდე ნუგეშსა მცემდა მე
 ჩემთა სიმწარეთა შინა; აწამედ აწ აღარავინ იყო, რომ-
 ელსამცა გაემრო ცრემლნი ჩემნი. ეოველნი წინაპარნი,
 შემამთხვევნი ჩემთა მედველობათა, მიღვიძებდნენ მსო-
 ლოდ მწარესა განასლებასა ჭირისასა. ადელაიდამ, ავათ
 მეოფობის წინათ, გამოიწრია საამური ადგილის-მდე-
 ბარეობა, გამოხატული ბუნებითა, ჭ რომლისაცა გა-
 მშენიერება საკუთრითა თჳსითა კელითა დიდ კბაეო-
 ფილებად მიანხნდა; ადგილი ესე იყო ტენიანი, მარა-
 დის მოხილი მწვანვილითა, რომლისაგან ნაქროლი სე-
 ფიროსი სშირად გვიუარავდა ჩუწნ მისის სიცხისაგან.
 ჭალაკი იგი, უუმშენიერესისა სახისა-მქონე ჭ შემო-

სული ევაზილებითა და სურნელებათა აღმოცენილებათა მიერ, აღმავსებელთა ჰერისათა საამოათა კეთილ საუნოსელესითა, იყო უუნაყოფიერესი ადგილი მის კუნძულისა. წყარონი გამოძადინებულნი ასლისა წყალისა ჰრწევედა მას, და სიმრავლენი მფრინველთა, მცხოვრებნი ამა განსასვენებელისანი დაჰკალობდინ მას. აქ. აქ უუვარდა უმეტესად შექცევა ჩემს საუვარელს ადელაიდას, აქ გააკეთა მან ფარდული, მხოლოდობითად სიუვარულისა განმანათლებელი, და რომელსა შინაცა თვით იქმნებოდა საუკველად... აქ არა იშვიდათ ვსარგებლობდი მე უუნაზესითა მისითა ფუფუნებითა; აქ მრავალჯის, მჯდომი ასლოს მისსა, ვსტკებობდი და ვგემოვნებობდი სრულიადსა და არა რაათა შემწიკვლსა კეთილ სუფევასა, და არა იშვიდათცა მუნ ვისადილებდით და განვისვენებდით. ოდესცა უუსაგრძნობელესი ვსე მუელლე ინებებდა, რათა ექმნა ჩემთვის ვითარიმე ახალი კმაყოფილებაჲ, უმვირფასესნი მისნი მსრუნველობანი გამოისატავდნენ ათასთა დონის მიებათა განსაქარებულად ჩემის ნაღველისა. სტოლი, გაშლილი მისის კელით, იქმნებოდა გაშლილი მარტივითა და სომიერითა საუზმითა, შედგინებულითა უუმჯობესთა ნაყოფთაგან კუნძულისათა. მაშინ, მხედველი ჩემის განკვირებისა, მევესოდა მე ველსა, მტკიცის დარწმუნებით, რომელ იმაჲ საათს მიიღებს ჯილდოსა თვისის შრომისათვის.

ესეთი იყო ადგილი, რომელსა შედაცა სათანადო იყო ჩემდა განვლა, რათამცა დავბრუნებულვიყავ მუნით-

ვან, რომელსა ზედაცა ხელთა ჩემთა ამოუთხარეს მას
 საფლავი. ვითარი მწარე არს წინააღმდეგი მდებარეობა
 ესე! ჭ უმეტეს, ოდესცა ვიგონებდი მინუტთა მათ შუე-
 ბისათა, ჭ უთანასწორდები წარსულთა ბედნიერებათა!
 ესე ნახევარი თავისა ჩემისა, რომელიცა ამას წინათ
 იკრეფდა გულსა კელთა ჩემთა, მიუურებდა მე შესასრფე-
 ნითა სიამოვნებითა, ნუგეშსა მცემდა ჭ მამხნევებდა მე
 თვისითა საამურიტთა საუბარითა, არის უკუწ სსწეს არა
 რაჲ, როგორც უსულო სხეული, უგრძობელი, ჭ უმ-
 რავი, ჭ დაფლული მუცელსა შინა მიწისასა. რაოდენ
 სასტიკნი არნი გამოძეკებნეს მე მაშინ გონებასა ში-
 ნა თვისსა სამწუნაროდსა ბედისა ჩემისათვის ჭ განუღ-
 ტოლველისა წინათ განსაზღრულებისათვის ჩემისა მი-
 სალოდინებელისა განსჯითა! არსებობსდა ქუჩქანასა ზე-
 და, ვუბნებოდი მე თვთ თავსა თვისსა, უუბედურეს ჩემსა
 დაბადებული? ცამ მოძანიკა მე მეუღლე, რათამცა ვა-
 ნეო ჩემთვის სიმწარენი, ჭ ამა თვთ შეუწყალებელმა
 ცამ წამართო იგი, თვთ მას მინუტში, ოდესცა გული
 ჩემი . . . ისჯამს უუძმიძესსა ტვირასა თვისის ფი-
 ბისასა,— თვთ მას ღროსა შინა, ოდესცა სხვანი მო-
 მაკვდავნი სისხლგრილეულად მკურტენი ჩემს წვალებასა
 ზედა, უძლევიან მსიარულებასა ჭ შვებასა, მე ერთი,
 დატევებული ყოვლითა ბუნებითა, მოკლებულ-ვარ უქმ-
 ნარსა კუნძულსა შინა; მე, არა რაჲმე ვარ, თუარ უსა-
 წვალობელესი, განდევნილი, განსჯილი საუკუნოსა სიმ-
 წარესა ზედა, მაშინ, ოდესცა იქიდნინი კეთილ დღეო-

ბუნ ჩრანციასა შინა ზ სანდი დაღასხვრულნი მარინი-
საგან, თვინიერ გოჟლისა მეცადინეობისა იკურნებიან
ღსინითაჟე ასწიროსისაგან ესე ვითარისაჟეს დადგრო-
შილუბითურთ, რაოდენითაცა ბოროტებითა მჭსჭვალავენ
მე.-ჟი მე! ვითარმა სიძარტლემ განაწესა ადელეობად ჩემ-
სედა რისსჯად ბედისა? მე, რომლისაცა უცხო ვარ ამ-
ხარტავანებასა, მარადის უმწვერვალეს მიუვარდა მამული
ჩემი; მე, რომელსაცა არაოდეს არავისოჯს არარად ბო-
როტი მიუთჟიეს, ზ რომლისაცა, წინააღმდეგ მისსა,
განზრანისა ეოველთჯს მისდრკებოდინ კეთილ-დღეო-
ბისადმი თჯსთა მსგავსთასა,—რისთჯს ვარ აწ უუბე-
დურესი უოველთაგან დაბადებულთა?

ერთითა ხატითა განმსჭვალული უმწუსარესთა
ზრანჯათა მიერ, ვემთხვევოდი მე ეოველსა ჩემსა სიმ-
წარესა. ჩემ სასლში მესვლასედ, უფრო უძლიერესად
გული ჩემი, ოდესცა ვსედეფდი სარეცელსა ჩემს შეჟვა-
რებულისასა, ზ მათ ეოველთა, რომელიცა მისდა საა-
მურ-იევენ. აქ იდგა კელ ნაქმნარი მისი ჩამოსაჯდო-
მი, რომელიცა ჭმსახურებდა განშეენებად სასლსა ჩუწნ-
სა, ზ რომელიცა სსჯათა შედა უმეტესად მიაჩნდა მას;
იქ იყო ფრინველი, მის მიერ განსწავლული, რომე-
ლიცა ეოველს დილას, მის განღვიბებასედ, მიუფრინ-
დებოდა. ზ დაჯდებოდარა მკერდსა შედა მას, ჭსთხოგ-
და საზრდოსა; ცოტად მოძორებით, იმეოჟებოდა თსაჟ
თავის შვილებით, დჩეუულნი ეოველ დღიჟ მოსვლად
კმასა შედა მათის ეოჟლისასა, მისადებულად კელისაგან

მისისა ახალთა ძწვანვილთა: ესე სულთა მკითხავდენ მე შესაბრალებითა ბლავილითა: სად არის კეთილი ჰატრონი ჩუწნი? წადით, მეგობარნო ჩემო, ვუთხარი მათ ღაღადებით, თუწნ ველარ იხილავთ უკეთუ მას საეგარელსა დედასა თქუწნსა, რომელსაცა უჩვენებდით თქუწნ ეოველსა დილასა, თქუწნსა მორჩილობასა, ზ ფუფუნებასა; თქუწნ მას უმეტეს ველარ ნახავთ...იგი თქუწნთვს განჯქარდა...თქუწნ მკალობელნო მფრინველნო! ნაზი ზ უუმშვენიერესი ჳა მისი ველარ შეერთდება თქუწნსა საამოსა ჳმასთანა...საუფარელნო თიკანნო! მშვენიერი კელი მისი უკუწ ველარ გამოკვევსთ თქუწნ ახალთა ძწვანვილითა...წადით, მეგობარნო ჩემო! ვუთხარი მე მათ, ხელ-ახლად გულ ამდღურებულმან, წადით სადიდებულად ტეესა შინა კეთილისა გულისა ზ საგრმობელისა მისისა...ას! ზ იუავითცა უბედნიერეს ჩემსა! თუწნ იქნებით დატკობილ ნაზითა ფუფუნებათა მიერ ამხანაგთა თქუწნთათა; ხოლო საწუალსა თქუწნსა ჰატრონსა ღამთა მხოლოდ ერთი სიკვდილი თვთს წინა-ზარად!...

ველარ შესაძლებელ იყო ჩემდა მეტიღა დამეყო ამისთანას ადგილსა, რომელიცა მეოფი ამას წინათ ტამრად ნეტარებისა, კარდაიქცა ჩემთვს საცხოვრებლად გაცნებისა. მე ვერ შემეძლო გადამედვა არც თუ ერთი ნაბიჯი უმისოდ, რომელ ჩრდილი ადელაიდისა ეოველნით ჩემთან არა ეოფილიყო. ღამით ესე საწუკვარი ხატე შემომიდგებოდა მე თითქმის სიზმარშიაც; ქოსი

ჩემი, ტყე, ბუნება: ეოველნი მიახლებდნენ მე მოგონე-
სა შინა ჩემსა გასახრწინელსა გულის საგონებელსა. და-
სახრწილ, რათამცა მომეხნო მე მსგავსი სასჯელი, სა-
თანადო იყო ჩემდა მეფიქრსა ღონის-ძიებათათვის, რო-
მელ განსმორწმუნებულთა ამა კუნძულსა; არა რად სსუქა
რამ აღარ მიკავებდა მე უმეტეს ამა გარეულთა ადგილ-
თა შინა; ზ უკეთუ ვიმედოვნებდითცა მე იმედითა მ-
ღონის განთავისუფლებისათა, ეს მიქონდა მსოფლოდ ან-
რად, რომელ წავსუღვიყავ ამერიკასა შინა ნათესავთა-
თანა ცოლისა ჩემისათანა. ეოველი რადცა კი მას ეკუ-
თვნებოდა, მოიყვანებდა გულსა ჩემსა თრთოლვად. სსვებრ
სისხლ-ამღვრეულმა მმართველობამ, მთრუნველმა აქა-
მომდენც ჩემის მამულისამ, მომაკლო მე იმედსა, რო-
მელ ძალ წავსუღვიყავ მუნ. ქვეშემვრდომთ სრულიად
ამა განსრახვისა, ვცდილობდი მსოფლოდ თვისსა გან-
მესავრობისათვის, ზ ვქმენ ეოველნი დამსადებულებანი
წარსაწმედელისა ჩემისა მესავრობისადმი. შიში მე არ
მაშინებდა: მე არაოდეს არ ვუოფილვარ ესოდენ გამბე-
დავ; ზ არცა თუ რადმე მაკავშირებდა მე სიცოცხლესა
სუდა, ზ მე მივჭსჭვრეტდითცა უკანასკნელსა თვისსა სა-
ათსა, რომლისამეს კმაყოფილებითა.

ამისათვის დავიწუე მე გამართვა თვისს ლოდკისა
ვითარცა შეესაბამებოდა, ზ მოვისმარე მასსუდა ჟამი
მრთლად ერთის თვისსა. გათავებისა შემდგომად გარდა-
ვსწვიტე დატყვებად წარსაწმედელისა ამის ადგილისა.
ადვავსე თვისი ლოდკა ეოველითა სასრდელითა, რო-

მელნიცა შესაძლებელ-იყო მოკრებად, ზე შთავაწვე მას-
თანავე რომელნიცე ნიუთნი, შეეჯარებულნი უმეტესად
ადელაიდისა მიერ, ესე იგი: ჭურჭელნი გამომწვარისა
თისისაგან ზე კუს სურგთაგან, კადათნი მის მიერ დაწ-
ნულნი მოსაგროებელად ნაუოთა, ზე ესრედ ვითარმცა
ესე დანაშთენნი შემდგომად ჩემისა სავაგარელისა ივენენ
თუთ იშუიათნი ზე უძვირუასესნი ნიუთნი; ამისათვის ამა-
ებს მოსავლელად თანა დაუსდე განსსუაებული მეცადი-
ნეობანი.— ამათთანავე დაუშაბე დიდი ჭურჭელი ასლი-
სა მის წელისა ზე სკივრი, რომელსა შინაცა მდებ-
რებდნენ ჩემნი იარაღნი. მე მოვიგონე მაშინ ოქროსა
ზე ვერცხლის ნიუთებიცა, რომელნიცა მოსვლისაჲ ჟა-
მიდგან ჩემისა ამა კუნბულსა ზედა დაშთომილივენენ
დავიწუებასა შინა, ზე თუმცა მე მათთაგან თუსდა არა
მოველოდებოდი დიდსა სარგებლობასა, არამედ შთავაწ-
ვე იგინიცა რიცხუთა შინა სსუათა თუსთა საჭიროება-
თათა ზე შემდგომსა ჟამში ვუმაღრიელე თავსა ჩემსა
ამისთანას გაფრთხილებისათვის: ვინაჲდგან ჩემის ძრან-
ციაში უკმოქცევისა ჟამს, მომცა ზოგიერთა სარგებლო-
ბაჲ, რომლითაცა აწ ვსარგებლობ.

ერთითა სატითა დავემსადე წასასვლელად; არამედ
ვერ თანა-სმა ვიქმენ დამეტევებინა კუნბული თუსი რო-
მელ არ გამოვსალმებივაჲ საფლავსა ადელაიდისასა. სა-
ხეძან მისის საფლავისამან განმიასლა სიმწარე წეძი.
მე დავეცი მას ძეგლსა ზედა ზე შევსვარე ცხარისა ცრემ-
ლითა. წელული ჩეძი, ჯერეთ ასლოხანს დასურვილი,

განმეხრწნა მე მოგონებასა ზედ სიყვარულისა ამა ღირ-
სისა დედაკაცისასა, ზე მე დიდის შრომით მალ-ვიდელა
გამოცლა ამა სამტირალოდსსა ადგილისაგან; არამედ
უწინარეს ვიდრელა დამეტევნა იგი, მოვიწადინე დადგენად
მოგსაურთათვს, რომელნიც შესვედრილ იქმნებოდნენცა
ამა კიდურთა, ძეგლი საგსოვარი, საკმაოდ განსამლები
ზე განსახგრძელებელი, ჩემთა უბედურებათათვს. მე მწა-
დოდა, რომელ უკეთუ ბედი მიუვანს აქა რომელსამე
უბედურსა, გამოლტოლვილსა ჩემებრ, სომალდის დათრ-
გუნვისა შემდგომ, რომელ ეპოვნა მას მაინც აქ სუკე-
ში, მცნობელსა, რომელ ესე მხარე, ყოფილა ოდესმე
ნაცხოვრები, მოსაკვდინებელისა, კაცისა მიერ, მასზედ
უბეტეს შემწუნებულისა. მე დავაგროვე სიმრავლე ქუათა
ზე ალუაშენე მუნ . . . . სვეტი მოდიდო, რომელიცა
დავაფუძნე მაგზად, რაოდენცა შესამლებელ-იყო; -დავა-
სრულე რა ესე მუშაობა, შემწეობითა მუნის კეტისათა
მოვსიდე ქუაჲ, მალიან დიდი მას ზედ, რომელიცა და-
მედრეა საფლავსა ზედა; შემდგომად განვლე მრავალნი
დღენი გამოხატვასა შინა მისსა ზე გამოკვეთასა შინა მას
ზედა შემდგომისა წარწერილობისა:

«1794-სა წელსა, ერთი უბედური ძრანციელი, გან-
მლტოლველი თვისისა მამულისა ზე მწვალებელთა თვს-
თა, მოკვდელა კიდურსა ამას, რომელსა ზედაცა იყო
გარდმოტყვებულ სასტიკისა ქარიშხალისა მიერ!»

ერთი იგი თავისის სასუკვარის მეუღლითა დანის-
ნა სომალდი მთრგუნველობისაგან, სსვანი ყოველნი შთან-

თქმულ იკვნენ მწკუწკალებთა დეღვითა მიერ, ზ უბედურნი თანამეგზაურნი მისნი წარჭსწემდნენ გორაკსა ზედა სღვასა შინა, ახლორე ამა კუნძულისა მდებარისასა»

»ცრემლნი, დაღვრილნი მათ მიერ საფლავსა ზედა ასულისა თვსთასა, ერთის წლის მქონესა შობიღვან, იქმნენ ზირველნი, რომელნიცა მდინარებდენ თვალთავან მათთა ამა უდაბურსა შინა.«

»ამა კაცმან დაჯეო აქ სარწმუნოთა თვსითა მუღლითა მრთელნი თვრამეტნი თთჳენი, ბედნიერ ზ კმაყოფილ, დაუჭირებელივ ზ უვნებელივ.«

»არამედ ჳი თუქცნ! ბედნიერება ქუჭუნასა ზედა არა რაჲ არს, თუ არ წარმავალი სიზმარი! ადელაიდა ვნებული ზ გამტარებელი უძღურებასა შინა რაოდენთამე ხანთა, გათავდა მჭიდროსა სიუვარულსა შინა თვსის მუღლისასა, მიმნიჭებელი მისდა შვილისა, რომელმანცა შემდგომად დედისა არა რაჲ ხანი დაჯეო.«

ერთმან მსოლოდ სარწმუნოებამან მოათმენინა მას ყოველი ესე უბედურებანი ზეცარდამო მისდა მოვლინებულნი; არამედ გვიანლა იღონისძია განლტოლვად აქედან. იგი წავიდა ამა საოცრისა ადგილიდგან სუსტისა ღოდვით, დამტყვებელი აქ თვსსა უუსაუვარელესის მუღლის კვამისა.«

»უგრძნობელესო მეკობარო! განმიღვიძე შენ შორის მოკონებასა ზედა მისის უბედურებისასა გრძნობაჲ ვნებისა. იგი უბედურითათვს ყოფილა მარადის განუღვენელ ნუკეშად!«

გამოგვიყო რა სიტყვანი ესე, აღმოვამსე შავითა
საცხებითა. მე აღვმართე შემდგომად ესე წერილი მას
სვეტთან ზ მივამაგრე მასსედ საკმაო მაგრად, რათამცა
დიდხანს ეოჟილიყო, დავასრულე რა ესე მუშაკობა ჩავ-
ჯექ მას ჩემსა ლოდკაში, ზ განვმორდი სამუდამოდ ამა
სამწუსაროს ჩემთჳს კიდურისაგან. ვიცხოვრე მას კუნ-
ბულში ცხრამეტი თთვე, ზ დაუტევე მას ზედა უუძვირ-
ფასესნი ჩემნი საგანებელნი, ზ ამისგამო მისუსტებული
სული ჩემი აღარ ევლტოდა განრინებასა, არცა ერთი-
სა უბედურებისაგან. არა როგორიმელას ვერ ძალ-ედვა
უპეტესი ვნება ჩემი შემდგომად მისსა; თჳთ სიკვდილი
აღარ იყო ჩემთჳს შესაძინებელ, ზ უკეთუ მე არ ვეძებ-
დი მას, მაშ, არა ვსმარობდი მაინც ღონის-ძიებასა გან-
სალტოლველად მისგან. მე ვიმყოფებოდი საშუალ ადე-
ლებულისს ზღუისა, ჩემსა სუსტ გემსა ზედა, რომელი-
სათჳსცა უკეთუ მცირეოდენსა მაინც ქარსა დაებერა, შე-
მძლებელ იყო სრულიად დაღუპვად, არამედ არა გან-
ვიზრასავდი მე შიშსა უკვე სიკვდილისასა, ზ წარვემარ-
თებოდი გზასა, ვითარცა უძობეს შესამლებელ იყო, ზ
ვცდილობდი გასვლასა ასორიელთ მხარეთაჳკენ, ზ ამით
ვიძლეულობდი, რომელ მუნ მეპოვნა ღონის ძიება ამე-
რიკას წასვლისა; არამედ არ იევენ ჩემდა საცნაურ ეო-
ველნი სიძნელენი, რომელთაცა უნდა ვეძლიე მე.—პირ-
ველი დღე ჩემის ცურვისა იყო საკმაოდ ბედნიერი, არა-
მედ შემდგომი, აღმოსვლასა ზედა მზისასა, გამიძნელდა
მე, ზღუაჲ დაჭყარა მავმან და ბნელმან ნისლმან, რო-
მელიცა მახრკოლებდა მე წარმართვასა გზისასა.

მე ვიცურე ჩემის ლოდკით მრთელი დღე ზ ნის-
ლი გარდაწედა არა ადრე ღამისა. მესამესა დღესა, გან-
თიადზე, ამაოდ ვეძებდი მე ჭვრეტითა ჩემითა განაზი-
რთა, რომელთადმიცა განკრთოლვილიყო ყოველი ჩემი
წადილი, ზ ჩემს დასამწარებლად ვცან, რომელ სრუ-
ლიად განვშორებულ ვიყავ ჩემს წარმართულებასა, ზ
ვცურავდი კიდურთა ზედა აჭრიკანელთა. სავალი ჩემი
მუნამდე იყო ძალიან დიდი, რომელ გამებედა, მუნამდე
მიხსწევა; არამედ თუძცა ვეოფილვიყავიმცა მე სავამოდ
ბედნიერ, რათამცა ვჭსწინაღმდეგებოდი ზ მეძლია ქა-
რიშხალი; მანც ესე გამოუქანდაკებელი ანუ დაშენე-
ბული გარეგანთა მიერ სამფლობელო არა რაღმესა იმედ-
სა არა მათუწეება მე. მე ვიხილე თავი თუხი მიმთხვე-
ული მხარეთა შინა უცნობთა, ზ მე ძალსედ ძალიან
ვიყავ შორს წასული, რომელ გამებედნაღა უკუნქცევა.

გარდა ამა შემჯებთა, სასრდელნი ჩემნი სავამოდ
შემომელინეს მე, ზ მომავალისათუხს მექონდაღა დარ-
ჩომილ რწი მხოლოდ ღონის მიება, ანუ უნდა მომ-
ვადარვიყავ შიმშილითა, ანუ შთანთქმულ დელვათა მიერ
ზღვისათა; არამედ ესე მოჩვენება, რომელისაღმცა უბე-
დური თუხს უკანასკნელს ჟამს მარადის შეემთხვევა, მე-
ბრალებულ მექმნა მე ამა დროსა შინაცა. მერვესა დღე-
სა ჩემის ცურვისასა ვიხილე მე შორედ სომალდი მცუ-
რავი საჩრდილო დასავლეთისაკენ. ამა აღმოჩენამ, რო-
მელიცა ყოველსა სხუასა მხოლოდ დროსა მიქმოდამცა
მე განუსომელსა სინაბრუასა, ძლივ განმიღვიბა ჩემში

სუსტი მოძრაობა კმაყოფილებისა. მე გავბედე თითქმის ბრალეულ ეოფად ცაჲ, უსამართლოებასა შინა, ჭ ვებდობად შემწეობასა ზედა, რომელნიცა მან წარმოძივლინა მე, ჭ რომელმანცა არა მიიხნია ცხელნი ლოცვანი ჩემი განსაჯრთელებად ადელაიდისი.

არამედ, მოვიხმარე მე საჭირონი მიმოხრვანი, რათა წინ დავხვედრიეჲვ მას გემსა, ანუ მაინც დავეწასე მათ. ვუსწემდი ესოდენის მეცადინაობითა, რომელ უმცირეს ორისა საათისა მივახწიე თუსსა იმედსა, ჭ ვიეჲვ მათ მიერ დახვერილ, ჭ მიწევნილ.

სომალდი ესე იყო ვაჭრისა, მოდიოდა რომელიდამ ჭ მიჭსცურავდა ვაენს, არამედ ჰირველ თანამდებ იყო მიახლებიყო კან-ფრანსეს, ამა დანიშნულებამან, მიმსვავსებულმან ჩემს განსრახსულებასთან, მით უმეტეს მომცა კმაყოფილება, რომე მე არცა თუ მცირედ არა თანამდებ ვიეჲვ კარდამეცვალა გსა ჩემი. მე ძალე დაუმეგობრდი გემის კაპიტანს, რომელიც მეჩვენა მე ჰატიოსანს კაცად; მიუთხარ მას თვისნი შემთხვეულებანი ჭ კარდნასედნი ადელაიდისანი. ამა საუბარმან, რომლითაცა თუთ იგი იყო შერეულ, სშირად განმიახლა მე თრთოლად მოგონებისაგან მისისა. ამა კაცთ მოევარემან მამამან მიანბო მე მაშინ ფრიად უკეთესისა ცვლილებისათჳს ძრანციისასა, მან მიწნია მე დაბრუნება ჩემსავ მამულში, რათამცა მიმედო მე უკან ჩემი ქონება, აღწერილ ქმნილი სასარგებლოდ საზოგადოობისა; მან წარმოძივლინა მე, რომელ განძირებისათჳს მამულისა-

გან, ძალიან განსაკუთრებულად თავილისა სასტიკისა, არ ვიქნები შერაცხილ რიცხვთა შინა გაქცეულთათა მუნიდგან; ზ რომელ უმეტეს ესე ოდენტა ხანთა განვლადცა შეახულებს ყოველსა შემნელებასა.

მე დარწმუნებული სრულიად მისსა რჩევასა სედა დაუთანსმავლი დაბრუნებასა სედა ძრანციასა შინა, შემდგომად განსწრასვისა ჩემისა, რომლითაცა მინდოდა ზირველად მენასა ნათესავნი ცოლისა ჩემისანი.

ჩუჭნ მივედით კახს შემდგომად მშვიდობიანისა ცურვისა. კახიტანმა რომლისადმიცა არა შესამლებელიყო დიდხანს ცხოვრება მუნ, მომცა მე მრავალნი საშუამავლო წერილნი სსუა-ღ სსუათა ვაჭართადმი ამა ქალაქისათა, რომელთაც შემწეობაჲ მექმნებოდცა მე ფრიად სასარგებლო, ზ შემთხვევასა შინა, უკეთუ ნათესავი ადელაიდისა ცოცხალი არ დამხვდებოდა. ესე გაფრთხლებად იყო არა მოჭარბებული, ამიტომ რომელ, ნათესავი მისი მამკვდარიყო რაოდენიმე ხანია, ზ თუმცა ცოლი ჩემი იყო მხოლოდ მარტო მემკვიდრე მისი, არამედ გარე მისისა, ყოველი მისი ქონება შთავარდნიყო ველში სხვასა. ზ რადგანც თვისთანა არა მაქენდა არა ვითარიმე მოწმობა, ვერ შევიძელ გამოძეაშკარებინა თავი ჩემი ზ შემძლეულობა ჩემის მითვისებასა სედა, ზ დაუშვერ მეცადინაობითა დასაბრუნებულად ძრანციასა შინა. მეოფი მიჩნეულ იქაურთ ვაჭართაგან, რომელთადმიცა კეთილ შესმენილვიყავ, ველირსე ადგილსა სავაჭრო გემსა შინა, ზ ესრედ ჩუჭნ წამოვედით კახიდგან 2-სა აპრილსა 1795 წ.

შემსუდა მე აქ, რომელ მოგითხრათ თქუენ ახლი-
 ს კანტონისათვისცა. ესე უფროსი სახელით დიუბუა,
 იყო კაცი ვიდრე 45-ს წლისა, სიმაღლით საშუალი და
 ჩასსმული, ზირისასით მოთეთრუვითანო, ვითარცა უძე-
 ტესისა ნაწილისა იქმნებიან ზღვაში მავალნი; აქნდა
 თვალნი ჩამძვრალნი და მრისხანენი; თმანი შავნი და სუ-
 ჭუჭნი, განსაკვირვებელის ძაღლისა და მხეცურის თვისუ-
 ბისა. სწყობა მისი გამსგავსებოდა ჭინკებსა აცბულე-
 ბასა სსუელიასა, და ეოველი არსება მისი შეადგენდა
 შეკრებასა და შეთანა ერთებასა უბიწთასა და ვარყვნილ-
 თა ვითარებათა. ბოროტი, უსვინიდილო, შურის მგებე-
 ლი, მძრასავი, და მსათ იყო მიღებად თვისება ეოველი
 წინააღმდეგობად, ესე უმსგავსო კაცი არსად ჭრაცხდა
 ბედნიერებასა და ვერეთვე საცოცხლესა თვისდა მსგავს-
 თასა. წინათ გამოსვლის ხანებში კანდიგან, იწყო ცხოვ-
 რება განჭრეწილი, და შემთვრალეობასა შინა შეძობდა
 უძვერად; და რათამცა ექმეოფილებინა მსგავსნი გან-
 ცსრომანი თვისნი დაემსო ვალსა ქვეშე, რომელმანცა ვერ
 შეუძლო მისღვევა სსვებრ, როგორც რომ არ დაეფუძნა
 დაქცევად ეოველთა კაცთა, ღირს მეოველთა მისთა ესე-
 თითა ვალითა, რომლისა გამოცა წინათვე გამოსვლი-
 ს თვისისა სენტ-დომინიდან, გაჭყიდა მან ეოველი
 არა კუთვნილი მისდა ქონება, და გაავსო სომაღლი ეალ-
 ბითა მოხვენებაებითა. გაავსო ეოველნი სკივრნი და ბოჩ-
 კანი ქვიძითა, და ესეოდენითა სიფრთხილითა მოისწრო
 აღსრულება ამა ქურდობის მოქმედებისა, რომელ ვერ-

ვინ ცნობელ ექმნა მას. მან აწმუნა საიდუმლო თვისი მხოლოდ რომელთამე მარტოსთა რომელნიცა შეექცეოდნენ რა მასთა სიმთვრალეში, აწ ეთანაზიარნენ მას ქურდობაში.

არამედ ჩუწნ ვაფექსავრენით სრულიადისა უშიშროებით. რომელნივე ვაჭარნი, მიძღებელნი ჩემგან ცხოველისა მონაწილეობისა, ღროსა შინა მოკლისა ჩემისა დაყოფისა კანსა შინა, თუძცა წარმომიხედნენ მე რომელსამე განუსვენებლობასა; არამედ მიძინვენა ამა მიმოთქმათა ვითარცა დაფუძნებულად, ჭ არა მქონებელნი მიხესთა მისის დარწმუნებისათა, ცოტას იკონებდენ მისთჳს. მრთლად ბარგი ხომალდსა ზედა მდგომარეობდა კაპიტნისაგან ჭ მისის ზორუჩიკისაგან, რათა მატროსთა ჭ თერთმეტთა მოსამსახურეთა, რომელთა რიცხუსა შინა იმყოფებოდნენ ხუთი დედაკაცი ჭ ორნი მცირე წლოვანნი.

ძლივ მივახწიეთ ჩუწნ რომელსამეს ადგილსა, როგორც ერთბაშად აღგვიდგა საშინელი მხეცი ზღვისა, რომლისაგანცა არა ძნელ იყო დასსნა ჩუწნი; არამედ კაპიტანმან, მსურველმა ხომალდის შთანთქმისამ, უბრძანა ქმნად ცრუნი მიძოხრვანი, რათამცა შთავგისას ჩუწნ ქვიშაზედ. ზორუჩიკმან კომალდიჩამან ამისთანას შემთხვევისა ვამო, ვაჭებდა წინადადებად მისსა დამნიშნელობანი, ესოდენვე სასარგებლონი, რაოდენნიცა ზატიოსანნი; არამედ სასტიკ გულოვანჲან დიუბუამ, რომლისაცა სარგებლობა მდგომარეობდა მასში, რომელ არა

ვითარიმე რჩევა არ შეეწყენარებინა, ზასუსად უბძანა შე-
 ზერობა ბორკილში. ამან თუთ მნებებლობითმან მოქმე-
 დებამან აღადლევა სულნი ეოველთა ზატიოსანთა კაც-
 თანი, სომალდსა ზედა მსხდომთანი; ჭ თუთ მეცა შური
 ვუკე ამა უმკსავსოებასა ზედა, მე ვითარცა მეგემმან
 დავემუქარე მას გამსილება თუსისა სარგისა ზთავრო-
 ბასთან ძრანციაში შესვლისაჲ ქამს; არამედ მან ბორო-
 ტითა აღმოფუინვითა მიზასუსა მე, რომელ აქვს ღო-
 ნის ძიება დამისხნას მე ამა სიმნელისაგან. მართლი-
 ადცა, ცდანი მისნი ესოდენ კარგათ იყო წინასწარ მი-
 მიღებულ, რომელ ვეღარ შესაძლებელ იყო განტოლვა
 სასიძროებისაგან. მან შთაქვსა ჩუწნ კლდესა ზედა,
 თანასწორ წყალთანა მდებარესა, ჭ წინა ნაწილი ჩუწნ-
 ნის კემისა შთაეფლა ქვიშაში. მაშინ კაპიტანმან მან
 ჭ მატროსთა თანა შეთქმულთა მასთან დაიუფლეს უკანა
 კერძო ნაფები რომელთა ზედაცა გვექონდა ეოველი ჩუწნ-
 ნი სიმდიდრე, დაიბრუნეს იგი წინაშე თვალთა ჩუწნთა
 ჭ წარუშართენ სღვასა დაცინვითა, მომცემთა ჩუწნთა
 მშვიდობისა მკსავრობისა.

გასსლეტამან ამა უკეთურთამან შთაგვეარნა ჩუწნ
 დიდს აღმვრეულებამი: კომალდი ჩუწნი, მომთმენი დიდ-
 თა ჭქათა, ეოველს მინუტსა მსათ იყო, რათა დავენ-
 თქეთ სიღრმესა სღვისასა; ამისთანა მდებარეობაში აღარ
 თანა გვედვა დაგვეკარგა ცუდად ღრონი; ჩუწნ ვიევენით
 მოლოდ სუთნი კაცნი შემძლენი მუშაობისა, მას რიცხ-
 ვში ზორუნიკიცა, რომელიცა განგათავისუფლეთ ჩუწნ

ბორკილისაგან, რომლისა რჩევასა შედგება დარწმუნებულ ვიუჯით ჩუწნ. უნდა მხოლოდ გვემოქმედნა ჩუწნ ზორუტნიკს რჩევით, რომლითაცა შემდგომად მრავალთა ცდათა გავაკეთეთ ცალკე მსგავსი დიდის ლოდისა მას გემისაგან შეგლეჯილთ ფიცართა ზ სეთაგან, გადავაწვეთ მასზედ გადანარჩენნი კაპიტნისაგან ვეჯნი, დაუსნით დარჩომილნი ჩუწნთან სუთნივე დედაკაცნი ზ ერმანი ზ კერეთ სასკლითა ღვთისათა გავემკსაფრეთ კაპის ქალაქისაკენ ზ მივედით მშვიდობით.

მთავრობამან ჩუწნის მოსვლისაჲ ქამს, მიიღო ჩუწნგან განცხადებაჲ, დაამტკიცა ჩუწნნი მოწმობანი, ზ ბოროტ მოქმედი დიბუა, ეოფლით თჳსით თანა მონაწილეებით ურთ შეიპერა სანჯრობილესა შინა. დაბრუნება ჩუწნი ქალაქსა შინა ამას იქმნა იმა ღჳთის გარეგანთათჳს მსგავსად მესის დაცემისა. იგინი მტკიცედ დარწმუნებულ იყვნენ, რომე ჩუწნ სრულ შთანთქმულვიქმნებით სღჳასა შინა. განსჯა მათზედა არა განგრძელებულ იყო: იგინი იქმნენ დასჯილ სამხედროდსა წესითა ზ სიცოცხლე მისდილ ოცდა ოთხსა საათზედ.—

მიმოთქმანი ამა წარმოებისათჳს მსწრაფლ განგრძელებულ იქმნა მრთლად ქალაქში. გვამნი, მონაწილეობისა ჩემ შინა მიძღებელნი ახალსა ამას განთავისუფლებასა უბედურებისაგან. ზ ესრედ დავრჩი მე ქალაქსა მას შინა თსოვნითა მათითა რაოდენსამე ხანს, განსამაგრებლად თჳსსა დამაძურალის მდგომარეობისა.

როგორც რომ შემძლებელ ვიქმენ მიმედო შრო-
მანი მეორეს მესაფრობისანი, ჩაგვექ სომალდში ზირის
ზირ ძრანციისაკენ გამესაფროებულში. უკანასკნელი ცურ-
ვა ესე იყო უმეტეს ბედნიერ სსვათა, ამიტომ რომელ
ჩუჭნ მოვედით ლაროშელს, შემდგომად ექვსის კვირისა
მესაფრობისა.

გარდამოვსედ რა კომალდიდგან მტკიცესა ზედა ად-
ვილსა, გული ჩემი შექემოსა დელვითა, რომელისადა
დამდეგად ვერ შემძლებელ ვიუავ, ზ ვერ შავიმაგრე თავი
რომ არ გარდამომეტყვნა თვალთაგან წყაროსაებრ ცრემლ-
ნი მოგონებაზედა ადელაიდისასა. თუძცა მისის სიკვდი-
ლისაჲ ქამიდგანვე ხატი ამა სანუკვარისა სქესისა არ
მიტყებდა მე არცათუ ერთსა მინუტსა, როდესცა დაფი-
ნასე თავი ჩემი მას მხარესა ზედა, რომელსა შინაცა
იგი შობილიყო, შელზობილი გული ჩემი, გარდა
ცრემლთა, ვერა ჭზოებდა სსვასა ნუკეშისცემასა. მე მე-
ნანებოდა კიდევ განთავისუფლება ჩემი, ზ მოსვლა კონ-
სიეჟერის სანურობილესა შინა ადელაიდისასა ჩემთან, ათას
წილ საამურიძცა იყო ჩემთჲს, ვიდრედა თავისუფლე-
ბა, რომლითაცა უამ მეკობროთ უნდა დამტებაწვიყავ.

მოველ რა ზარიაქსა შინა, მოვისმარე მრთელი ექვსი
თთვე უკუნვე დაბრუნებისათჲს ჩემის ქონებისა. უთანა
შემწეოდ, ზ უმფარველოდ ქალაქსა შინა, რომელსა ში-
ნაცა დვარძლი მარადის დღესასწაულობდა, მოვისმარე
ყოველი ჩემი დრო გამოთსოვნასა ზედა ჩემდა კუთვნილ-
თა ქონებათა, სსვათა ზ სსვათა სსსამართლოებისა შინა.

რადენისა ღირს-აწს შებრალეებისა, უბედური იგი მეგსაური, როელიცა იყო წინაშე მოსამართლეთა. უფულოდ ზე უმფარველოდ, რომელნიცა ერთითა შურითა, შემძლებელ ივენეს გარდევდოთ იგი სწორისა გვისაგან, ზე რომელმანცა შემდგომად მრავალთა მათთან სიარულთა ვერ ჰხვავა, სხვა თუ არ წესნი, რომელთაცა დაუოგნებანი სამარადისოდ წარუსდენენ მას სასოებასა, ზე არა იშვიათად აიძულებდენ მას უკუთქმად მართალთა თხოვნათა თვსთაგან! ვაჟ მას, ვინმცა უმეგობროდ, ანუ უღონის-ძიებოდ, გაჭებდოს შესებად ამა ნისლთა მიერ დაბურვილთა ზე გამოუსვლელთა ადგილთა შინა, ზე ვინმცა, არა მქონებელი მას სხვისა ღონისამ, გარდა სიმართლისა თვისისა სეთსოვარისამან, მოითხოვოს განუსანგრძელებელი მართლ-მსაჯულება! უწინარეს ვიდრე-ღა აქუნდეს მისვლა სეკრეტარადმდე მოთანადებე დიდ მთავარისა, სათანადო იყო მისდა უწინარესვე ეთმინა მრავალი უარნი ზე განმწატებანი. უკანასკნელი მწერალი ემსგავსებოდ მთავარსა გაცსა. ზე წარმოიდგენდა თვსგან ზატარას მინისტრისა. თუთ მინისტრისა მოტყუებულისა ზირუთნთა თვსთა მოდარაჯეთაგან, ეოვესა თვსს გულის მოდგინებასთან არა აქუნდა ღონის ძიება მოესზო ესე ბოროტ მოქმედებანი, ეოვლითურთ თვსით კეთილისადმი მღებარეობით.

არამედ, მსირად განვლისა საკამოძსა ქამისა, ზე შემდგომად მრავალთა მეცადინაობათა, შრომათა ზე დათმენათა, ადღვირებულ ვიქმენ დაცხსრულ მულობელი

ქონებისა ჩემისა. მივიღე რა მოწმობა ჩემის გამო-
რიცხვისათჳს დაფორისაგან დამტყვებელთა მამულისათა,
წაველ საუოფელსა შინა თჳსსა, *** იმ ფიქრითა, რომელ
გავსეიღო იგი. იგი მსოფლობითად მაფიქრებინებდა
წარსულთა კეთილდღეობათა, რომელისადაცა ერთი მოკონება,
განმდუბიებული ჩემ შორის ჰირველისა ჩემისა
სიმწარისა, შემძლებელ იყო დათრგუნვად, დანაშთენნი
დღენი ჩემნი.

მოველ რა ტოვონსა, დავეჩქარე რათა განმეცხადებინა
მადრიელობა ჩემი მეგობარისა ჩემისადმი ნ. *** მე ვზოე
მის სასისარულოდ, რომელიმე ნუგეში, უკეთუ მსოფლოდ
შესაძლებელ იქნება გრძნობა მისი, ჩემსა მდებარეობასა
შინა. ამან ღირსმან მეგობარმან დამიტირა ჩემთანა ორ-
გზოვანი დანაკარგი ჩემი. მეგობრობა მისი ჩემთანა იყო
ერთად კეთილოვნებად. რომელსადაცა ძალ ედვა ჯეროდ
ნუგეშის ცემა ჩემი, ზე კეთილშობილურმან მისმან ჩემ-
დამო მდებარეობამ გამომისატა უოველი იგი, რასადაცა
ჭკონებდა იგი, რომელ სათანადოდათა შეემეო მწუსარე-
ბა ჩემი, სიცოცხლე შეიქმნება ვუწყით შიშიმე სატვირ-
თელ, ოდესცა არა ვისთან არა ვითარი თანა შეკრუ-
ლობა არა აქვს, ზე თუმცა არა ვითარსა ძალასა ვერ
ძალ ედვა განეჩარვა გულისა ჩემისაგან უბედური ადე-
ლაიდა, არამედ ვერ ძალ ვიდევ მე სანგრძლად მეტვირთა
ურვანი ზე მწუსარებანი, გრძნობილნი ჩემ მიერ. განვი-
ზრასე შეერთება სამარადისოდ მას კაცთან, რომელმანცა
მიჩვენა მე ესოდენ საკმაო სამსახური ქამსა ჩემის მწუ-

სარკებისას. ძღვომარეობა მისი იყო საშუალი. ჰ მე ვუწყოდი, რომელ იგი დიდთა საჭიროებითა ჰსცხოვრებს ტურსა შინა. მივიჩნიე რა თავი თუხი ბედნიურად, რომელ მქონდეს შემთხვევა დავიჭირო ჩემთან სამარადისოდ მეგობარი, რომლისა მიერცა მე ესოდენ დავაღებულ ვარ, ჰ ვიქმენ რა გატვინებულ ესოდენვე გრძნობითა მადრიელობისათა, რაოდენ სურვილითა შემედგინა თუხთან სასოგადლობა ზატოხსანთა კაცთა. განვსაჯე მიცემად ყოველითა ჩემი საცხოვრებელი სამემკვიდროდ კვარისა ჰ შთამომავლობისა მისისადმი.» განზრახვა ჩემი არა მას შინა ჰსდგას, ვუთხარ მე მას დღესა ერთსა, რათა განვიცხადო შენ ყოველი ჩემი სვაშიადი, ჰ მადრიელობა: შენ უკუტ ჰხოვე გულსა შინა თუხსა ჯილდო კეთილისა შენისა სამსახურისათუხს; იგი მხოლოდ შენ გღირსა; არამედ მე გაზებდავ გთხოვო შენ კვალად ერთისა მოწყალებისათუხს, ჰ ვთხოვლობ წინათვე რომელ შენ მასხედ არა უარ მეო მე. შენ უწეი სავეარელო ჩემო *** ყოველი ჩემი ქონება; იგი საკმაოდ დიდია, ჰ მე ვსასოებ, რომელ მალე განვამრავლებ ჩემსა შემოსავალსაცა, რომელისაცა მომანიჭებსცა ღონის ძიება აღსრულებასა ჩემს განზრახვისასა, თუნიერ საკუთრისა ჩემისა სიმუნწისა. მე მსურს ვეთანაზიარო კეთილდღეობასა შინა ფრიად ჩემდა სავეარლისა კაცისასა, რომლისაცა ფრიად მოვალე ვარ მე; არამედ გიტყდები შენ, მეძინიან, რათამცა ამან კვამიან კეთილ სულოვნობისა მიერ ჰ უსამართლომისა განხილვისა, არა უარ

მეოს მე ჩემსა ჯილდოსა შინა. თუცა იგი, რასაცა მე მას განუხსნაღვრავ, არის მხოლოდ სუსტი ვასსება მისი, რითაცა მე მისგან დავალებულ ვარ, კარნა იბუ-
ლებულ ვარ მოხმარებად ოსტატობისა, რომელიცა ვი-
თანხმად იგი მიღებსა სჯდა ჩემის ჯილდომსსა; ჭ
შენ ერთი მხოლოდ შემდეგელ ხარ ეოვად ჩემდა ს-
ხარგებლად ამა შემთხვევასა შინა; არამედ ზირველვე,
ვიდრეცა გავიგვამიადდე შენ, ეოსოვ, რომელ დაიფიცო
აწ ბრმად დამორჩილებსა სჯდა ჩემთა სწადელთასა, ჭ
მოისმარო ეოველი შენი ძალა, აღსასრულებლად ჩემის
განსწახვისა.»

ესე ზატევ ცემული კაცი მით უადვილესად მოს-
დრიკა აღსრულებასედ ჩემის სათხოვარისა, რომელ მან
დინასა ჩემში სურვილი კეთილის ქმნისათვის ასეთს
კაცსედ, რომელიცა მას ღირს ექმნებამცა; ჭ ესრედ,
მიმჩნევი თავისა თვისისა ბედნიერად, რომელ თანა მო-
ხიარე ექმნას ჩაწადელსა ჩემსა ჭ სისრულესა სათხო-
ვსა მოქმედებისასა, დამწირდა აღსრულება ეოვლისა
მისი, რააცა მისგან შესაბამების.

«შენდა ცნობილ არიან, მოუევე მე, ეოველნი უბე-
დურებანი გარდანახედნი ჩემ მიერ ამა ორთა უკანასკნელ-
თა წელთა შინა; შენ უწეი, ეოველი სიღრმე წელუ-
ლისა, ჩემის გულის შემღებელისა; მე არა ვსასოებ
მისსა განკურნებასა; არამედ უკიდურეს ზომისა მებრ
ფრიად ნება ერთის უბედურისა მოძებნისა განმკურნე-
ბელის ძალაზინისასა მეგობრობასა შინა ერთისა კვა-

მისასა; რომლისცა გამოვიცადენ დიდ სუფლოვნობაჲ.
 არსებობს; კაცი, რომელმანცა მიქმნა მე მრავალ რიც-
 სოვანნი სამსახურნი ზე ნუგეშის ცემანი, დროსა შინა
 ჩემის შემჭირვებისასა; მე მსურს ეოფედ მასთან სამა-
 რადოდ გაუგრელ; მწადს ერთათ ეოფენად, მის მამად,
 შვილად ზე მეგობრად. მე მაქვს, გარდა ჩემისა სოფლი-
 სსა, ადგილი მძლეველი შემოსავლისა წელიწადში ათას
 რუა ასისა ტალანტისა. ესე არა დიდი ნაწილი ჩემის
 ქონებისა მინდა მე მივართვა ჩემს მეგობარსა; ზე ამა
 დიდ სულოვანსა მეგობრობასა, ვჰნოებ შენში, ზე კოსოვ
 მოცემულსა შეგან სიტყვასა, არა დაუბრკოლდე სწა-
 დელსა ჩემსა!»

ჲ. *** შერეული, დიდხანს არ დაეთანხმავა ჩემსა
 წინადადებასა ზე დამირღვია მე განსრავსაჲ; არამედ ნახს
 რა, რაოდენ მძლეველ იყო სათსოვარი ჩემი აღსრუ-
 ლებისათჳს მოცემულის მისგან ჩემდა სიღვივისა, დთან-
 სმავდა მიღებად სასუქრისა ჩემისა ზირობით, რომელ
 მე ეოველი საფხული დამეო მასთან ასაღოს მისსა
 საცხოვრებელსა შინა, ზე მან ვასწებულად დამიბრდა მე
 განცილებასა ჩემსა ზე ცხოვრებასა ჩემთან ეოველსა სედა
 ქალაქსა ზარიქსა შინა, რათამცა ერთად უადვილეს გვე-
 ტვიროთა ურუმ ამა უნდომისა ჟამსა წელიწადისასა.

შემდგომად წაველ მე ჩემს სოფელში, სადაც ჲ. ***
 დამეთანხმავა წამოეოლას. მან მოისმარა სრული შესა-
 ძლებელი ღონის მიება, რათამცა განეშორებინა ჩემგან
 ფიქრი; არამედ მეცადინობანი მისნი იფხენ უსარგებ-

ლონი. აქა, სწორედ სულმან ჩემსან გამოიცადნა ეო-
ველნი თვისნი სავრძობელნი, სულ მაგონებდა მე
ადელაიდას. მე მეტრადობდა დრო იგი, რომელსა ში-
ნაცა განდევნილ მეოფი მასთან ერთად სიღრმესა შინა
ტყეთასა ჭ დაფარულთა ეოვლისა ქეცქანისაგან, უშიშ-
როებით ვეკმოენეობდით სიამოვნებასა შეკავშირებულთა
ბავთა ჩვენთათა. ცხოველის სიმწარით ვიგონებდი მე
მათ ბედნიერთა დღეთა, ოდესცა მივასლოვდებოდი წა-
მას გუნბულსა შინა ჩუქნს სხსლსა, აღტაცებით ვჭსტებე-
ბოდით ბედნიერებითა ურთიერთის სიეფარულითა. —

ესე სატირალი მოგონება დაუცხრომელად ჰკვებებდა
მძროვლავრებასა გულსა შინა ჩემსა, ჭ დაშეოფელობა
ასაღათა, ჩემ მიერ გაშენებულთა ადგილთა განაგრცე-
ლებდა სიმწარესა ცრემლთა ჩემთა. მშვენირსა ცასა
ქეცქე ტურიისასა ჩარველე მე მისითურთ ზირველნი
ადევავებულნი დღენი ჩემნი. თვითოეული მისი საგო-
ნებელი მიწარმოებდა გულსა შინა ჩემსა ასაღსა წელოლ-
სა, რომლისაცა განკურნება არაფრითგან შესაძლებელ
იყო. ნახვამან სემთა ემათამან ჭ ეოველთა კეთილთა
მცხოვრებთამან მის უესდისამან განმიახლა დასისხლო-
ვნებული წელოლი ჩემი. უბნობდა ერთი;» იგი იყო
ასეთი კეთილი...მას ჰქონდა ასეთი კეთილი გული!.....
იგი იყო ნასი დედა ჩუქნი, უბნობდა მეორე:-არა ოდეს
საწუალი ამოდ არ შეევედრებოდა მას შემწეობასა, უბ-
ნობდა მესამე;-დას, ჩუქნი ეოველნი შეიღნი მისნი ვი-
ევაით, ჰდაღადებდეს ერთბამად; შესამსუბუქებლად უბე-

დურებისა ყოველისა სწულისასა, თუთ ყოველ ღმრის განუნათლებდა მისულითა სასლსა მათსა. ახ! ყოველი მართლად სოფელი ჭერმნობს აწ ნაყოფსა მისის აღარ ყოყნობისასა, სოლო უკეთუ თქუწნცა დაგვიტყუებ ჩუწნ, რაჲ უნდა გუქმნას ჩუწნ მაშინ?

ესრედ უბნობდეს ესე კეთილნი კაცნი, ცრემლნი მათნი მიმრავლებდენ მე საკუთართა. არამედ ზატევთა ზე მასთანავე ურფათა წარმოდგენილთა მათგან სასსოფრად აღელაიდისა, ვერ შეიძლეს იძულებულ ვექმნე მათსან ცხოვრებად. მსწრაფლ შემდგომად ამისსა ღმრისა შინა განესყიდე მე სოფელი ჩემი ზე კარდავსასლდი ზარიუსა შინა, არა მით, რომელ განმექარვა სიმწარე ჩემი: ვინაჲღვან ვერმნობდი, რომელ იგი უნდა მოკვდეს სიცოცხლესა ჩემსა თანა ერთად; არამედ რათამცა განმეშორა სასედველნი ჩემნი სამწუსართა ზე კვალად ახალთა ამას წინათ სასსოვარებათაგან. მბორკავთა შექცევათა საუდრისა ამისათა არა აქვან ჩემთჳს არა ვითარნივე დაბრკოლებანი. ვიქმენ რა მარადის მტრად სასოვადობისა, დაუცსრომელად ვზოებ მისესთა მათ ზედა საჩივრისასა, ზე ყოველს დღეს უმეტესად ვიძულე მათ ვითარცა მესისსლე.

ვითარცა მსოფლობითსა შემკვიდრესა ცოლისა ჩემისა ნათესავისასა, ძალისა მებრ ჭსჯულისასა მომეცა მე ყოველი ქონება მისი, კარდაცვლილისა კანსა შინა წინათვე მისვილისა მუნ ჩემისასა, ზე მდგომარეობა ჩემი აწ ფრიად ზე საკმაოდ კირვია, რათამცა ვიყო ბედ-

ნიერს, უკეთუ ოდენ სიმდიდრესა ძალუმს დადგენა ჭკმ-
 მარტისა კეთილ შეოფელობისა; არამედ მე განსჯილ
 ვარ საუკუნო მოსვენებასა შინა, ჭ ბუდი ჩემი მღვომა-
 რებს მას შინა, რომელ დაუიტრო ადელაიდა ჩემის
 სიცოცხლის დაბოლოებადმდე.

1831 წელსა იანვრის ბ-სა ივანე მაისუროვი.

ბარათნი დედა ღაღუტეურისა ძალიან ღირს სას-
 ხოვარნი არიან, რომელ არს ვაუწყოთ წამკითხველთა
 სატირელისა ბოლო მოღებისათჳს ამა უბედურისა. მან
 არს ხანგრძლივ იცხოვრა შემდგომად უბედურისა თვი-
 სისა მეუღლისა. განხანგრძლივებულთა სიმწარეთა ესოდენ
 იმოქმედეს მის მშვიდობიანობასა შინა, რომელ იგი
 უკანასკნელსა დაბოლოებადმდე თჳსისა სიცოცხლისასა
 იმყოფებოდა სტომაქის ავად მყოფობასა შინა. ჭ ვნე-
 ბულ გონებასა შინა, რომელ რასაკვირველია იწარმოვა
 ძრეელთა დეღვათაგან, მის მიერ მოთმენილთა, ვითარ-
 ცა დროსა შინა შეპყრობილებისა მისისასა კონსიერ-
 ქერსა შინა, ეგრეთცა ძნელთა განამლისთა დამყოფე-
 ლობათაგან კუნძულსა შინა. შემდგომად უკუმოქცევისა
 თჳსისა ძრანციასა შინა, იცხოვრა მან კიდევ უკეთუ
 ცხოვრებად შესაძლო არს წოდება, ორი წელიწადი, რო-
 მელნიცა განაუღინა საშუაღ შებრალებათა ჭ მწარეთა
 ცრემლთა, წარმოებულთა დაუცხრომელისა მოხსენები-
 სავან მოუბრუნებელისა დანაკარვისა, რომელიცა დაეთ-
 მო მას გვაძსა შინა უუსათნოებისა თჳსისა მეუღლი-
 სასა. ზატევად მისისა მოხსენებისა ხადის ბოლოში,
 თვისდა კუთვნილის ქაღაქს გარეთ სახლისა რაოდენი-
 სამეს აღაჯს იქით ზირიქისაგან აღმართა მან საფი-
 ლავი, სრულიად მიმსგავსებით მისსა, რომელიცა ექმნა
 კუნძულსა სედა თჳსსა. გამოჰკვეთა მას სედა ესეთივე
 მოხსენებულად მისსა სედა წარწერილობა, რომელიცა

ვაძოვევეთნა ნამდვილსა სოფლავის ქუჩასა ზედა უბედუ-
 რის ბედლადისასა, ჳ სიმაღლესა ზედა მისსა დად-
 გინა თისისაგან შესავებული ფიქრითა თჳსითა შედგე-
 ნილი სახე, წარმომადგინებელი სრულიადისა მსგავსე-
 ბისა თჳსის სოფლარულის მეუღლისასა. დროსა შინა
 მრთელის წლისასა არ განავლინებდა არცა ერთსა დღე-
 სსა, რომელსა შინაცა არ მისულიყო ამა სამწესაროს
 მოსახსენებელს მეკლთან დასატირავად მისის სახელისა.
 მინუტთა შინა თჳსის შემლისასა, ელანარაკებოდა იგი
 მას, ვითამცა ესმოდა მასცა ღებარაკი მისი; -სხვათა
 დროთა შინა, სთხრიდა ქვიშაში თხრილსა, ჳ ჩაჭეუ-
 რებდა განმწარებულის სახით, რომელიცა საკმოდ წარ-
 მოაჩნდა მისსა მწუსარებასა ჳ გასამტერებელსა ამღე-
 რეულობასა. უგონებებსა შინა თჳსსა ძალლად უძახიდა
 მეუღლესა თჳსსა, ჳ მისსა სიკვდილსა ზედა ბრალეულ
 ჭეოფითა, ვოველთა თჳსთა გარემე მცველთა. ოდესცა
 რჩევანი მეგობართა მისთანნი ჳ შემწვობანი კეთილ-
 ბრძნეობითანი ამღევედენ მას რაოდენსამეს დამშვიდებებსა,
 მაშინ ეძლეოდა სუკემსა, არ ეგოდენდა სამწესაროსა.
 შეჭქმნა თავისთჳს ზირუტეფით საყოფელი, მსგავსი მისი,
 რომელიცა ქქონიყო კუნძულსა ზედა; გაავსო იგი თხე-
 ბითა, რომელთა რიცხვში ჭევანდა ერთი აღმორჩეული,
 რომლისათჳს ჭზრუნვიდა სწორედ ისრე, ვითა ოდესმე
 საუვარელი ცოლი თჳსი ინახვიდა შეუვარებულსა თჳსსა
 თიკანსა. დასასრულ განაშენა თჳსდა ბაღი, თჳსით კუთ-
 ნილებითურთ, სრულიად მიმსგავსებული ჳ თანახმო-

რისავეს გამოხატულობით მასთან, რომელიცა ვაჟმუნე-ბინათ კუნძულში ცოლ-ქმართა. ეოველნი ესე მოქმედებანი უახლებდნენ მას უეჭველთა სწავლებელთა სსოვნათა; არამედ იგი მით ჭნობდა ნუგეშსა თვისსა, მსგავსსა მდებარეობისათანა სულისა თვისისათა. უკანასკნელთა ჟამთა შინა თვისის სიცოცხლისათა, უბძანა შავითა მადითა შემოსვა თვისის სასახლისა, განწეობილისა მსოფლოდ თვს მიერ მოტანილის კუნძულიდამ ნივთებითა, რომელნიცა ივენენ ძვირფასნი თვისის მეუღლისათვის. ესე სამტირალო მღვიმე იყო ერთი იგი, რომელიცა ოდენ იცავდა მისთვის რომელთამე სიამოვნებათა; ღ ამა საცხოვრებელსა შინა სიმწარისა ღ ვაგებისასა მოაშრტო მან საგლოველი ღ ბნელ ბინდი სიცოცხლე თვისი. იგი მოკვდა სიუვარულსა შინა მეგობრობისასა 7-სა დეკემბერსა 1797-სა წელსა, ღ დაუტევა შთამომავლობასა ჭემმარტი ღ შესავნებელი მაგალითი ცოლ-ქმრობის სიუვარულის ღ სარწმუნოდ მეოფელობისა თვისისა მამულისადმი.

ერთმან ვაჟარმან ქალაქისა ნანტისამან, მოსულმან ბარბარის კიდურთავან, დამარწმუნა მე, რომე მას თვთენასა უკანასკნელსა თვისსა მეზავრობასა შინა კუნძული ღ საფლავი მის უბედურისა, მასვე მდებარეობასა შინა, ვითარცა იგი მას მოგვიტოსრობდა; არამედ ეტეობა, რომელ იგი შემცდარ იყო წოდებასა შინა ღ მდებარეობასა თვისის კუნძულისასა: ვინაჲდგან, მობისა მებრ ამა მოგზაურისა, იგი მდებარეს კანაროელთ კუნძულთა შორის ღ კიდურისა.—

დაძე ღუქანუო.

დრამატუგური სურათი კავკასიის ჩვეულებითგან.

თსს. სოფლოღუბისა. ნათარგმნი ი. კერესელიძისაგან.

(გუმღვნი კონსტანტინე კოღუბანსკის.)

მოქმედნი ჰირნი:

თავადი ლეგან მოკვანი. სამურსაყანითგან.

ქეთევანა, ამისი ქალი.

თავადი გურანტამოვი. სამეგრელოთგან.

თავადი ცუღუკიძე, საქართველოდგან.

ბურკიშტეინი, ნემეცი. არსეოლოდი.

ივანოვი. რუსი, მხატვარი.

კარანაეტა, მეღუქნე.

აბღუღლა.

მიღუქაძე.

რეგას.

ანსაურები, უმები ჭ სსჰანი.

(დეკორაცია წამოადგენს ტყეს. მარჯვნივ მხარესედ დუქანია ქართულის ბანითა, თავადი ნიკო გურანტამოვი, წამოწოლილია სალინასედ, შედიღურობს თავის ასწაურებთან. მრგვლივ თამაშობენ აბსასურსა, ბანსედ თამაშობენ ქალები, კარაჩეცა ზე იმისი დუქნის ბიჭები საღვინეებით ფაცაფუცობენ, იქ მეოფ მუშტრები.)

გურანტამოვი, კარაჩეცა, ასწაურები, დუქნის ბიჭები. (აბღულას სმინავს კუთხეში.)

გურანტამოვი. ბიჭო!

კარაჩეცა. ბატონო!

გურანტამოვი. მოგვიტა კიდე ღვინო, თავი ღვინო, ოჯახუშისა. აბა ზე, ჩქარა ჩემო ასწაურიშვილებო. . . რაო რევას, რატომ არა სვამ შენა, მერე ისიც ტოლუბაში სარ. ალავერდი!

რევას. იასშიოლ, ნიკო! რაო ბებერო, რას იტყვი? აბა ერთი ითამაშე ამ სუფრასედ, (ნიკო იცინის). რაო? ბებერი სარ! მამ, ივანე, შენ ითამაშე, წადი. აბა აგრე აი-აი ფოჩად. (ტაშს უკრამენ დარიასედ, იცინიან. ნიკო თამაშობს ლეკურს.)

ჩანებულად თამაშობს. მადლობელი ვარ, აბა ბებერთ, აიღე გელში ასარფეშა. დავლიოთ ზე განვიფანტოთ გულის სიმწარე; ალავერდი!

გურანტამოვი. იქეიფე ჩემო სულოჯან.. ბიჭო, აუმხე ეგ ასარფეშა. მომიტანეთ ჩემი სასმელი ვანწი. (ვეულანი დგებიან.)

აბა ემაწვილებო, ჩემო აწნაურშვილებო, თქვენნი სადღეგრძელო იეოს!

აწნაურები. (კოცნიან ბატონის ჩოხის კალთასა.)
ას! ბატონო, შენიჭირიძე, თქვენსა ბმანდებით ჩვენნი მოვარ-
ველი ჭ ნუგეში.

გურანტამოვი. აბა ასლა ჩემო აწნაურ შვილებო, დაულით ერთიცა, ჩვენნი მტრის, ჩვენნი მოსისხლეს, სასიკვდილოდ, -თავადის ლეჟან მოყვანისა ჭ ვისურვოთ იმისათვის გულითადი სიკვდილი.

რეჟან. დიად, დიად. დაქცია ღმერთმა იმისი ოჯახ-
ნი. გადიწოს იმის სახლ-კარი, კალო საბძელი; თავის
ღვეში ნუ მოუვიდეს იმას მინდორზედ, ნურცა სიმიდი,
ნურცა ღომი ჭ ნურცა ვურძენი. თავის სიცოცხლე გა-
ატაროს უბედურებათ, ჭ მრთელის ოჯახობით ამოწვეი-
ტოს ღმერთმა.

გურანტამოვი. ერთი თუ შექმნდებოდა სადმე, მე
ვანჯენებდი იმას თამაშასა ამ ჩემის ბასრის სლმით. და-
ესენ იმ ძაღლსა შეიტეოს, თუ რას ნიშნავს ჩემი გა-
დაკიდება (ვეელანი სმენ.)

მიღუქამე. სისხლით, სისხლით უნდა ავიდოთ.

რეჟან. იმისი ემები, გლეხები ცოცხლად გადავწით.

მიღუქამე. სადაც სახლი არა აქვს, ის სახლი ჩა-
ლით გაუტენოთ ჭ ცეცხლი მივეცეთ.

რეჟან. ათასის წლის შემდგომს, გასაკვირვლად ექმ-
ნება ჩვენ შვილის შვილებს, თუ როგორ უსლვიათ
სისხლი თავადთ გურანტამოვეს.

გურანტამოვი. იცით რა, ჩემო ასნაურის შვილებო, - აი ეს თხუთმეტი წელიწადი იქნება, რაც სისხლი ჩუქნს კიხერსედა წევს? ამ თხუთმეტის წლის წინეთ, ამის მოგონებასედა, თავს სარბი შეცემა, ლეგან მოკვანს მოუვიდა ჩსუბი განსეფნებულს მამა ჩემთან. მეტე? როდესაც მამა ჩემი შინ არ იყო, ის წვეული ზვანაკი ლეგან დაეცა ჩუქნს სანასლეხა, დაგვიწყო, დაგვაქცია, მომტაცა ზატარა ზ გაეიდა ოსმალეხედა. ჩუქნ ამ მოსისხლე მტერს, რაც შეგეძლო არას ვიშურებდით. მე მაშინ ზატარა ვიყავი, მაგრამ ბარე ორი კაციც მე მოგვალა, მაგრამ დავიჭერი კი, როდესაც მამა ჩემი შინ დაბრუნდა, იმან თავისი სანსლ-კარი დაქცეული ზ დანიავებული სანსა: ჩუქნ უნდა სისხლი აგველო მეტი გზა არ იყო.

რეფას. მამ რა უნდა გექნათ? მაგრამ ამ თხუთმეტის წლის განმავლობაში ჩუქნგან დანოცილები არიან იმათის სანსლიდგან ბარემ სამოც ზ თორმეტ კაცამდინ, ჩუქნის მსრით დაისოცნენ ორმოც ზ შვიდ მეტამდინ. მანც ჩუქნ დაგვრჩა გამარჯვება.

გურანტამოვი. მაგრამ, რა იქნება, ჩუქნის მტერი, თითონ ლეგან მოკვანი კიდევ კი ცოცხალია ზ.

რეფას. მამ მოგვლათ ბატონო.

მილექამე. აბა ერთი შემსვდეს სადმე!

გურანტამოვი. სიბრთხილით არის ის ბებერი. ბებრს მელას, ავრე ადვილად ვერავინ რას დააკლებს. მაგარს სანასლეშია დგას. მაგრამ, თუ რომ მომესმარე-ბოდა ვინმე ზ გადაქსადნა იმისათვის ისე, რომ სიკვ-

დიღსედ მეტი უოფილიეო, მაშინ მე იმას ორას ოქ-
როს მიუცემდი; ამ ჩემს უკანასკნელს ფულსა.

კარანეტა. (ამ სიტყვებს უურს უგდებდა.) კნიასჯან,
მე იქ დავდივარ აი! იმის ოჯახობამ, სულ ჩემგან ვი-
დულობენ რამეები...მე ღორმა ვაჭარი ვარ...ოჰ, ოჰ, ოჰ,
ის კნიაშმა ზ, ძალიან დიდმა კაცმა არის.

გურანტამოვი. განა ის შენ გიცნობს!

კარანეტა. ვა, მაშ არა. გეუბნები კნიასჯან, იმან
ოჯახობაში დავდივარ მეტი, კარანეტა არ მოკვდეს კნიას.
ერთი ისეთმა ლამაშმა ქალი ჰყავს, რომ კაცმა ნახოს,
ორივე თვალებმა ძირს დავარდება, მერე ტფილისითგან
არის! უჰ, უჰ, უჰ, ისეთი თვალებმა აქვს, ისეთი წარ-
ბებმა, რომ...ზა, ზა, ზა!...მასლას კნიასჯან, სულ გური
რომ შემოუარო ზ, ვერა ნახავ იმისთანას.

გურანტამოვი. იქნება მართლა! მე შევიტყე კი, რომ
ტფილისითგან მოსვლია იმას ერთი ლამაში ქალი, რა
კარგი შემთხვევა არის, რომ ის ქალი მოვიტაცოთ ზ,
ვი, შენ, კარანეტავ?

კარანეტა. ბატონო!

გურანტამოვი. არ გინდა ორასი ოქრო გაშოვნინო?

კარანეტა. ორასმა ოქრომ!

გურანტამოვი. ჰო, დიანს! მხოლოდ მომეხმარე ერთი!

კარანეტა. ვა, კნიასჯან, ახარ, ჩემისთანამ სწავლი
კაცი, შენისთანა დიდ კნიას, როგორ უნდა მოვეხმარო?
მერე მე ერთი ღარიბმა მეღუქნე ვარ, მერე ისეთი ცხა-
რე კაცმა არის მოკვანი, ოო, თუ ერთი გაწერა, სომ

აღარ განატყუებს. წაბლის ხეზედ ჩამომარხოებს ჭა!...ძვერე მშვიდობით კარანეტ...

გურანტამოვი. ოჰ, რა მძიძარი ფოფილსარ! არა რას დაგაკლებს ის შენ, მოაში წაგიყვან სადმე ღ იქ დაგძალაფ...აბა, მომესმარები თუ არა?

კარანეტა. ხე, ხე, ხე. კნიასჯან...ასარ ეგ რა ფიქრ-
მაა. მაგისტანა საქმემ მე როგორა ვიქ... შენა ემამ ვარ,
შენი ჭირიმე, ხემა სასლმა შენი სასლია; ხემა დუქანმა,
შენი დუქანმა; სულ შენი რაც რამა მაქს ჭა, მაგ-
რამ ეგ კნიასჯან არ იქნება. ეგ, ეგ ხედი ხელობამ არ
არის, ხედი ხელობა კანტრანბანტმაა, თუ გინდა.

გურანტამოვი. დამეკარგე შენცა ღ შენი კანტრანბან-
ტიცა.. აბა ხემა ახსაურიშვილებო, მივიდეთ ერთი ცხე-
ნები ვნახოთ, დღეს მრთელი დღე წვიმა მოდიოდა.
წვალი გადიდებულა, ჩუწნიკი აღრე უნდა მივიდეთ შინა
ისე, რომ ლევანმა ვერ შეგვიტეოს ჩუწნი აქ ეოფნა,
თორემ გსასეღ ტეეში ჩაგვისაფრდება სადმე. აბა წავი-
დეთ? სულ ერთიან ბარგი წამოიღეთ?

რევაზ. სულ... ჩუწნი მსათა ვართ.

გურანტამოვი. აბა, მშვიდობით კარანეტ. მაგრამ თუ
ვისთვისმე გითქვამს რამე იმასეღ, რაც გელანარაკე, მა-
შინ ლევანიკი არა, მე ჩამოგახსნობ შენა! მხოლოდ არ
დაგაფიწედეს!

კარანეტა. ვა, კნიასჯან, ეგ რა მითხარ ასარ. ეჰ,
მანც კნიას სულ ხუმრობა იცით. ასარ კნიასჯან,
რომ დამახსნო, მეძმე სხვა კარანეტა ვიღამ იქმნება. სუ

დამივიწყებ კნახვან... სემი ოჯახსა შენი ოჯახსა არის, კნახის მსუმა. (გურანტამოვს ხელზედა ჰკოცნის.)

გურანტამოვი. ცხენები წელის ნაპირზედ არიან, რომ გავიდეთ წებლში?

რევას. დიას, იქ არიან ზ გველიან, მავრამ წებლი ძრეელ დიდი არის. რა ვიცი, ცხენმა არ წაიბორძიკოს ზ არ დაგისრჩუნეთ.

გურანტამოვი. არა უშავს რა, წავიდეთ. (გაღის.)

(კარანეტა გააცილებს რა, მძიმეთ თავ დაუკრამს.)

გამოსვლა II.

კარანეტა. (მარტო.) ორასმა ოქრო! ერთი ორასი ოქრო, ეს, მეკ; ერთი კიდევ ორასი ოქრო, ეს ვრეუს. ვა, ორჯელ ორასი რაღა! რაღა ბევრი თავის სეთქა უნდა. — უჰ, რამდენი ფულია ზ! მერე ისიც, სულ ოქრო! ჰა, ჰა, ჰა!.. უჰ, უჰ, უჰ!... აბა კარანეტ, დრო შენია, ამა ფულებია, რამდენი კანტრანბანტმა ვიეიდი მერე ზ, ოსმალებისგან; მოვიტან ზ, ქუთაისში გავადებ ისეთი ღუქანი, იმ ჩემა მტერმა აჩკისკუ დუსგა,, მერე დიდ ღუქანს გავადებ ტიფლისში, ანტრუნის ქარვასლაში, ჰა... გასდა კარანეტა სოფდგარი უჰ!, კარანეტა მილიონერი... ეჰ, ცოტა არის ერთმა მილიონმა, ეს რა ფულმა! ორი მილიონი უნდა... კარანეტა დიდი კაცი გასდება, სულ კნახები თავს დაუკრამენ, ჰა, ჰა, ჰა! ორასმა ოქრო!.. მავრამ უნდა.....

გამოსულა III.

კარანჯეტა ზე ქეთევანა. (უკან ქეთევანას გამღელი მოსდევს, ორივე ჩადრით არიან.)

ქეთევანა. სუს!.. კარანჯეტ!

კარანჯეტა. ჩე, ჩე, ჩე!

ქეთევანა. ვერ მიცანი კარანჯეტ? (ჩადრს მოიხდის ზე იქით გადააგდებს. გამღელი აიღებს.)

კარანჯეტა. ვაი, ვაი, ვაი, დედაჯვან, ეს სომ თითონ ქეთევანაა, ქალბატონი... ორასი ოქრო...

ქეთევან. რა ოქრო, რას ანბობ?

კარანჯეტა. არა! მე იმას ვანბობ, რომ ოქროები მიჩრეფნია. ჩემი ოჯახმა შენი ოჯახმა არის; ჩემი დუქანი, შენი დუქანმა არის, უჰ, რა ბედმა მაქვს ზე! ქურდბედმა, ისიც აი!.. მე რე კნიაზი ლევან, მამაშენმა სად არის?

ქეთევანა. შინა, მე იმას უთხარი, ილღობის საუღარში მივალ მეოქი ზე აქ კი მოველი.

კარანჯეტა. ტასტრევანით?

ქეთევანა. არა, ცხენით.

კარანჯეტა. ვა, მარტო, როგორ მოსველი?

ქეთევანა. ჩემი კაცები თანა შევანან. ასლა ცხენებს წვალს ასმევენ.

კარანჯეტა. (მხარსედ.) ვაი, ვაი, ეს ვერაფერმა! (მაღლა). შენმა კაცებმა ბევრნი არიან?

ქეთევანა. ოც ზე ათამდინ აწნაურნი შევანან, ზე უმები.

კარანჯეტა. (მსარსედ.) ვაი, ეს ვერაფერია. (მაღლა.)
 თოფიარაღით? გატენილი თოფებით?

ქეთევანა. მაშ, ვანა უმაგისოთ შეიძლება? შენ რა
 საქმე გაქვს?

კარანჯეტა. ვა. შენთვის მეშინიან, ისე მიფვარს კნი-
 ახმა ლევან, მერე რა კარგმა კაცმაა ჭ!... დიდი კნი-
 შია ჭა! აბა ქალბატონოჯან, დაისვენე ცოტა რალია-
 სედ. ასლავე მოვიტან სალიჩას ჭ მუთაქასაც ჭა!

ქეთევანა. არ მინდა... აქ ეურს არავინ დაგვიგდებს?.

კარანჯეტა. მე მარტო ვარ აქა, ასტუმ გიღენა.

ქეთევანა. (რა დანახვებს აბდულასა.) ეს კაცი ვინა
 წეს?

კარანჯეტა. (იცინის.) ეს გურიიღვან არის, არა ფე-
 რია, ჩემი უსხუძია, უბრალო კაცმაა. ცოტა გადაკრულ-
 მან! სა! სა! სა! მოგრაღია ჭა!

ქეთევანა. გინდა რომ სიკეთე დამდო?

კარანჯეტა. ვა, ასარ, მიბძანე რაღა... ჩემი ოჯახო-
 ბა, შენი ოჯახმა არის; კნიას ლევანის ქალმა, ჩემი
 ქალბატონია!

ქეთევანა. ნუ იტყვი, თუ მე ლევანის ქალი ვარ....
 მე მამა ჩემი არ მიფვარს.

კარანჯეტა. ვა, ეგ როგორ იქნება?

ქეთევანა. ჩემ თხოვნას მაშ აასრულებ?

კარანჯეტა. ვა, რაღა თქმა უნდა?

ქეთევანა. დღეს ხომ აქ არ მოსულა, რუსულად
 ჩაცმული, ერთი ქართული თავადის შვილი?

კარანაეტა. არა! აკეთი არავინ მინახამ.

ქეთევანა. მაშ, მოვა! თუ მოვიდეს, ჰკითხე ვინ არის, - თუ გითხრა, ცულუკიძე ვარო....

კარანაეტა. იმერეთიდან?

ქეთევანა. ჰო, იმერეთიდან, უთხარი, რომ მე თანახმა ვარ ეველაფერსედ.

კარანაეტა. ეველაფერსედ?

ქეთევანა. მე იმას ტუილისში სიტყვა მიუეცი.

კარანაეტა. ტუილისში?

ქეთევანა. მამა ჩემს არ უნდა ელიზბარს მიმცეს ცოლათა, ამისათვის რომ ის გახდილი არის ჰეტერბურღში და ქართული ჩვეულება დავიწყებია, მაგრამ მამა ჩემი არ მიუვარს. მე მიუვარს ელიზბარ... კესმის თუ არა?

კარანაეტა. ვა, ვა, კნინაჯან, ეგ რა თ'კვი, ფაქცილის! უნდა გაიქცე!

ქეთევანა. დღესვე, შენ უთხარი, რომ შუალამის დროს ამ დუქანში მომიცადოს ცხენებით.

კარანაეტა. მერე მარტო იქნები?

ქეთევანა. გამდელსაც არ წავიყვან.

კარანაეტა. ვაი, ვაი, ვაი, კნინაში ცულუკიძე არ დამიჯერებს კნინას მსემა.

ქეთევანა. (ამლევს ბეჭედსა.) მაშ, აი ეს ბეჭედი მიეცი... მაშინ დაიჯერებს.

კარანაეტა. სწორეთ მოვა კი?

ქეთევანა. იმან გამამიგზავნა ჩუმათ ბრმა აშული და შემომითვალა, რომ ამ დუქანში მოუცადო.

კარანაეტა. (თავს იქნევს.) კნისი ლევანი ცხარე კაცია, ძალიან გაჯავრდება კნეინას მსემ, ნუ იქ მაკ ბიანბრუს,

ქეთევანა. დაე გაჯავრდეს, როდესაც მთას შეუდგებოთ, მივალთ ლეჩხუმში, სადაცა ჯვარს დავიწყოთ, — სადღა მოგვეწება.

კარანაეტა. ვა, მე ჩამამასრჩობს სომა, მეზე ჩემი ღუქნის წინ აი!

ქეთევანა. განა შენ თითონ ეტყვი, მე დავესმარე განარვაშიო?

კარანაეტა. ვაი, ეგ როგორ იქნება!

ქეთევანა. მაშ თანახმა ხარ?

კარანაეტა. რა ვქნა, ვაბული ვარ. ჩემი ღუქანმა, შენი ღუქანმა არის; რასაც მიბძნებ კნეინაჯან, სუ-ეველასა ვიქ.

ქეთევანა. ბხოლოდ გამიგონე რა გითხრა: თუ გამეცი, ელიზბარი შენ მოგკლავს როგორც უბრალო ბუსსა ღ, მე თითონაც შემიძლიან შენი დარჩომით მოკულა.

კარანაეტა. ვა, მე შენი ემა ვარ; ჩემი ოჯახმა შენა, კნეინას მსემ.

ქეთევანა. გაიგე, მაშ შეუღამისას აქ ვიქნები. აი ამ ალავს სწოეთ. (გადის ღ თან გასდევს გამიღული).

გამოსვლა IV

კარანაეტა. (მარტო, დაფიქრებული ღ სმა დაბლა.)
ორასი ოქრო!... ოქროს ბეჭედი... შეუღამისას აქ იქ-

ნება... მარტო, სულ მარტო ისიც... ვა, ერთი მინუტი
 რაღა, რა ბეჭი დავიდარაბა უნდა, ზირში სელცასოცი
 დაუცომ ზ სჯქმე გათავდება... ცხენსედ ნსტე ზ ერი ჭა!
 ეს გავათავე, მე რასას კარაზეტ! ეოხალ, ფულის მოგე-
 ბა ესენც ზიტი ილი აი!... მერე ვინ გაიკებს, სად იეო?
 ვინ იეო? კარაზეტას რა, კარაზეტა თავისთჯს არის; ის
 სსწეალი მედუქნე... ვა, მეც ტყუილათ ტირილს გავ-
 მართამ, თავში წავიშენ, მითომ ზ არაფერი! ვაი, ვაი,
 ქალბატონი მოუტაცნიათ მეტი. (იცინის.) შენ კარა-
 ზეტას ფულები კი ჯიბეში უნე... სულ, სულ ბაჯადლო
 ოქროები ისიც.. ახ! ეჭ, ეჭ, ეჭ, გურანტამოვი გააქ-
 დევს ქალი,-ვინ ეშმაკმა მოეწევა... ოჭ, აკერ, კიდენ მო-
 დის კნისსმა!

გამოსვლა V.

კარაზეტა ზ თავადი გურანტამოვი.

გურანტამოვი. გამიკონე, მშობილო, წვალი ისე
 გადიდებულა, რომ ამაღამ ჩუწნი წასვლა არას გჯით
 არ შეიძლება. ამაღამ დავრჩები გოგიაშვილთან. ფრთსი-
 ლათ იეავი, აქედან მკსაფრებმა თუ გაიაროს, არ გაუ-
 შვა წვალში გავიდეს, თორემ დაინრჩება.

კარაზეტა. (საიდუმლოდ) კნისჯჯან, ორასმა ოქრომ
 იქნება თუ არა?

გურანტამოვი. მერე რაო? მსათ არის?

კარაზეტა. ნადდი ფულმა?

გურანტამოვი. სულ ნაღდი.

კარაზეტა. ოქროები?

გურანტამოვი. სულ ოქროები.

კარაზეტა. ჩემი ოჯახსმა, შენი ოჯახსმა არის. რაც მიბძანე, კნიასჯან სულ ახირ, ახირ, ასე ვქენი კნიასჯან, რომ ლევანის ქალმა, ამაღამ შენ კელში იქნება. სულა ვქენი.

გურანტამოვი. რაო? ლევანის ქალი ჩემს კელში იქნება? მართლა თუ?

კარაზეტა. ვა, გებნები მეთქი. ფული მამე, ქეთევანას მიგცე.

გურანტამოვი. მაშ არ მატყუებ? როდის!

კარაზეტა. ამაღამა მეთქი რაღა. (თავს უჯრავს.) აბა კნიასჯან ვინმლო არ დაიფიწო შენი კარაზეტა.

გურანტამოვი. მე კიდევ არა მჯერა.

კარაზეტა. დამიჯერე მეთქი.

(გადიან ჰირ ზირ ტვისაკენ. ამ დროს, აბდუღლას, რომელსაცა თავი მომძინარებული ჰქონდა ზურს უკდებდა ამ ლაპარაკსა, წენარა თავს აიწვეს, აქეთ იქით მიისეღ-მოისედავს სიბრთსილით ზ მერე ფეხ წენარ მივა კარაზეტასთან.)

გამოსვლა VI.

კარაზეტა ზ აბდუღლას.

კარაზეტა. (რე აცილებს კნიასსა.) მადლობელი იქნები მეთქი კნიასჯან!.. ოღონდა მიბძანე, - ჩემი ოჯახსმა, შენი ოჯახსმა არის.

აბდულა. ეს შემთხვევა არ უნდა დაგვარგო.

კარანაეტა. ბეჭედი... ბეჭედიც გაუვიდი... რათ მინდა ეს თილისმა. ერთს რუსს ვისმე მიუვიდი, კარგ ფასს მამცემს. უჭ, რა კარგი ვაჭრობა ვიძოვნე ღ!

(მღერის სწარსულ ხმაზედ.)

დუქანს გავსსნი ლამასსა.

კარგს ჩავიცვამ კაბასა;

ჯიბეს ვიძებ ფულითა,

ვძლები მშრალს ჰურითა.

ეს, შენი ჭირიძე.

(აბდულა დაჭკრავს ამ ღრის მსარსედ კელსა)

ვაი, ვაი, ტერ ასტვამ, ეს რა ანბავია?

აბდულა. (ზირსედ კელს აფარებს.) სუმათ!.. სმა გაკმინდე!..

კარანაეტა. ვა, რა ანბავია?

აბდულა. განუძდი.

კარანაეტა. აჭ, გაიღვიძე?

აბდულა. მე არ მეძინა. თავის დღეში მე მილი არ ვიცი.

კარანაეტა. შენ მთვრალი იყავი?

აბდულა. მე ღვინოს არ ვსვამ.

კარანაეტა. ვა, მე ასე მეგონა მთვრალი ხარ მეტი.

აბდულა. ნუ დაუჯერებ მძინარე კაცსა; ნუ დაუჯერებ მთვრალსა. ნურავის ნუ დაუჯერებ.

კარანაეტა. ვა, რატო ავრე მიუერებ?

აბდულა. რასაც ლაზარაკობდი სულ შესმოდა.

კარაზეტა. ვაიჲ.

აბდულა. მე ახლავე წავალ ბ კნიაზ ლევანს შე-
ვატუობინებ.

კარაზეტა. რომ არ გავიშვებ.

აბდულა. (სმადს ველს წაიფლებს.) აჲ სცადე.

კარაზეტა. რათა? რა გიუაფი. მე ერთი საწყაღმა
შედუქნემ ვარ, სომქსმა. ჩემი ოჯახსმა, შენი ოჯახსმა
არის, შენ კარკი კაცი ხარ, ქაინოსრო.

აბდულა. შე ქაინოსრო რათ ვიქნები.

კარაზეტა. როგორ? ვა?

აბდულა. მე აბდულა ვარ.

კარაზეტა მამ შენ გურიითგან არა ხარ?

აბდულა. მე ტრანზონითგან ვარ.

კარაზეტა. მამ შენ კანტრანტი გამოგაქვს?

აბდულა. ჰო, მართალია კანტრანტითა ვაჭრობ
მაგრამ, ის სხვანაირი კანტრანტი არის.

კარაზეტა. როგორი?

აბდულა, ლამას ქალებსა ვეიდულობ ბ ვეიდი.

კარაზეტა. ვაი, ტერ ასტვამ, ეს რა შესმის! რა-
ტომ ეგ ადრე არ მითხარი.

აბდულა. ახლა არ შეგიძლიან?

კარაზეტა. როგორ არა.

აბდულა. მამეიდე მე ლევანის ქალი.

კარაზეტა. ვა, როგორ იქნება.

აბდულა. მომეიდე, გეუბნები მეთქი, სავაჭრო კარ-

გია ალლასის მადლმა, (მხარსედ) მე სტამბოლში ვიცი ერთი კარგი ქალების მცოდნე, რომელიცა მისცემს ამაში ხუთას ზიანტრსა.

კარაპეტა. ვა, სხვა ქეზენის კაცს, როგორ მიფიქვით! აბდულა. მაშ, როგორ მიჭყიდე წელან სხვასა.

კარაპეტა. ვა, რაც ვიხუმრო, სულ მართალია! იქნება ვსუმრობდი.

აბდულა, შენ ორას ოქროს დაგპირდენ, მე ოთხას ოქროს მოგცემ.

კარაპეტა, როგორ? რა? ოთხასი ოქრო! ერთი ოთხასი ოქრო; ეს ბეკ; ორჯელ ოთხასი ოქრო, ესელ ერეკუ; სამჯერ ოთხასი ოქრო, ესელ ირეკ, ვაი, ვაი, ვაი, რათ აფიქარდი!.

აბდულა. გამიგონე, მე ჩემის კაცებით, გურანტამოვის წინ, იმის მოხვლამდინ აქ ვიქნები ზე როგორც იცოდე, ისე დამესმარე, ამოარჩიე ორი ამ ერთი: ან წაყალ, ახლავე ლეგანს შევატეობინებ, ქალსა გტაცებენ შეუქი ზე ვაი შენი ბრალი, ან არა ზე, მიიდე ოთხასი ოქრო.

კარაპეტა. ინი ანიქ! მაშ შენ ფული ნადდი ქენი, ჩემი ოჯანმა, შენი ოჯანმა არის, ვაი, ეს რალა ანბავია; ინი საბარე?

(კულისის იქითგან ისმის ყვირილი: «იხვრჩება, უშველეთ, ორკესტრი უკრავს».)

ვაი, ვაი, (ღარბის სცენაზედ.) წვალში კაცი ირჩობა. ეი, ბიჭო, ბიჭო!... თოკები, (ბიჭები გარბიან) გვი-

ველეთ! რაო? ჭა? დაისწრო... ვაი... ვაი, ვაი, სულ გა-
თავდა, სულ დაძირა... გამოვიდა. ცხენი მოჩნა. კარგი
ცხენია, ასი ოქრო ღირს, მოჩნა, გამოვიდა ნაპირს. რუ-
სულათ აცვია, ვაი, კნიასი ცუდუკიძეა. ჩემ ღუქანისა-
კენ მოდის. ჩემი ოჯახი, შენი ოჯახმა არის...

გამოსვლა VII.

(ბუკენშტეინ, ნემეცი დასველებული, შეშინებუ-
ლი შემორბის, წუნწკლები სვდებთ გარშემო ხალხთა,
მერე უცებ შედგება.)

ბუკენშტეინ. Aber no iztmein barrametr? სოროძო ეშხე
ხთო ია ეშხე სჰასილ. ოტ დობრი ლიუდი სჰასოვალ.
მოე ტელო დოლჟნო ბიტ ტრი გრადუსა სოლოდა,
სრედნიაა ტეშვერატურბ—დვენადცატი ტისიაჩ ჭუტ ნად
ურანია. და გდე ქე მოი ბარომეტრ? ვი მოი ბარო-
მეტრ ვიდალ?

კარანეტ. ჩტო ტაკოი, ესტ დრუგაია კოსჰოდინ?
(სოჩეტ ბეჟატ.)

ბუკინშტეინ. Nein! nein, ნეტ. ეტო ტაკოი ინეტრიუ-
ნსალ. ტუტ mercure, ჰონიმაეტ? ტო ნა ვერსუ, ტო ნა
ვნიშუ, ჩტობ მერიტ ვისოტ.

კარანეტ. ვისოტ?

ბუკინშტეინ. Aber no irt ben moin ბარომეტრ? ახ,
თნ ნა მენია. ია სოროძო სდელალ, ჩტო ნიკომე ნე
დავალ, ა ვოტ ი სკლიანკა, დლია ბუკაშკი, ია ვსეკდა
დოლჟენ სამ ნოსიტ, ჰოტომე ჩტო ჰროფიდნოკი, კო-

ნალი, სწირტ ვილივაიუტ. ნუ, ბედა ნე ტალ ვეინ.
ესლიბ მოუნო ტოლკო დრუგოე ჰლატიე დოსტავიტ.

კარანჰეტ. (ჩუმათ,) ტვოი კნიაზ . . . ცულუკიდზე?

ბუკინშტეინ. (კლონიას,) ისვინიტე მენია, ია ნე
იმეიუ ჩესტი ვას ჰონიმატ (ჰაგობავეტ ი სვატავეტ ნა-
სკამე.) ბა! ჩტო ტაკოე? ა!, clopotra nuldaris, ეტო ზო-
როდა ნა ვეროზა ოჩენ ისვესტნა, ვი ნე ბუდემ იმეტ
ჰლატიას ნადევატ დლია მენია, ჩერკესკა სუსა, ვოდა, ვი-
დიტ. ბრრ... სოლოდ... ბრრ...

კარანჰეტ. შოი დომ, ტვოი დომ! ჭისო დამ. ჩოხა
დამ, ბაშმეტ დამ, ჰოლას დამ, კინჟდალ დამ... ჭისო
დამ... ვდომე ჰოიდემ!

ბუკინშტეინ. Ia, ia! ჰოიდემ. სკორეი ჰოიდემ! ია ბა-
იუს ჩტო ეტა სკეერნა ბოლესნ febrir caucariba სდელავეტ
მენია სოვსემ ნე გოდნიმ, ჰოიდემ!

ახდულლა. (გაზა რა სცენითუან მხარეზედ.) წავალ,
ვეტევი ჩემს კაცებს, რომ აუშონ ნავი ზე შეცურონ ზღვა-
ში, დრო არ უნდა დავკარგო, კარგი ქალია, ტრანჰესონ-
ში ამ ქალში ჰუსეინ ომარ ოღლი, მამცემს კიდევ უკა-
ნასკნელად ექვს აქლემს ზე ოცდა ათს ურემსა, (რომ
მიდის, უცებ შეეკეტება მხატვარსა.)

გამოსვლა VIII.

ივანოვი. (ნაბად წამოსხმულია ზე სანჯალ შემოკ-
რული. დანარჩენი ტანისამოსი ევროპიულია. კელში
უჭირავს სამკსავრო მეშოკი.)

ნე ისვოლტე ბენზოკოიტსია. — კაკიაა ზრიატნაია
 ნარუქნოსტ? სოროშო, ჩტო ონ უსოდიტ, ა-ტო ზო-
 ქადუი, ონ კაკ რაზ უსოდიტ. კაკოვ კალამბურ?.. ტაკ
 სებე. ფზროჩემ ნა კავკასე... უჰ!-სუ, უჰ ზროგულკა...
 სეგოდნია უჰე უბედელსია, ჩტო ვაბსასიი რეპიტელნო
 ნეტ ქელესნის დროვ. მთი ზეტერბურდსკიე ტოვარი-
 შჩი ნე ვობრეჟაიუტ, ვაკაკომ ია ზოლოქენიი. ზემ-
 კომ უ მორია უმარელსია, ზოტომ ვლეს ვლეს, ნო
 ი ეტოტ ზლოსოვატ... ფზროჩემ, ნა კავკასე... ლოშად
 მთია ისდოსლა..... ჩაჰარი რასბეჟალის..... ვკოდორე
 ჩუტ-ჩუტ ნე უტანულ.. სოროშო, ჩტო ნე ვტერეჟე ატო
 ბი ნე ზოსდოროვილოს. მოქნო დი ოქიდატ სდოროვიან,
 კოლდა ისტერიკა. ნო, ეტოტ ოჩენ დურენ. ფზროჩემ, ნა
 კავკასე. ა კრაი-ტო კაკოი ზრეგრასნი. ჩტო ზა ვიდ!
 ოდნოი ვერსი რუბლია ნა ტრი ზომლო ზრაფო ზლო-
 სოვატ... ჩორტ სნაეკ, კაკ ესტ სოჩეტსია. ზა!.. ჩტო
 ია ვიჟუ?.. დუსან...

ვი ძუ, კაკ ია კლუზ, ტი ვსე ტაკ . . . . . mer,
 დუმაემ, ჩტო ტი უ ისლერა... ვ-კაძე რესტორანლ... ა
 ტი ნა კავკასე, ვ-დუსან... ვოტ ონ... ვოტ რასვადინი
 ტე... (ვიდიტ ბუკლიშტეინა ი ოსტანოვლივაეტ^{ია}.)
 ვოტ-ტე ნა!..

გამოსვლა IV.

ბუკინშტეინი ჭ ივანოვი.

ბუკინშტეინ. ვუტოტ დიკოი ჩელოვეკ სკაზივალ: ვოტ-ტე ნა!. ანა ოჩენ ინტერესნო, კაკ ადნო იტოჟე სლოვა ვსტრეჩატ მოჟნო ვ-რასნის დიალექტას.

ივანოვ. უ ეტოდო როჟა ეშჩე სუჟე ჩემ უ ჰერვადო. ნე ზოზალ ლი ია კ-რასბოინიკმა.

ბუკინშტეინ. საჩემ ანა ნა მენია ტაკ ვესმა ტრივალ. ონ სერდიტო ტაკ ვსკლიადივაეტ. ონ, ჩევო დობრადო, ნაჩაღნიკ მიურიდოვ.

ივანოვ. ვოტ ტებე ი ზავტრაკ. ონ ტაკ გლიადიტ, კაკ ბუდტო სამ მენია ს-ესტ სოჩეტ.

ბუკინშტეინ. იტაკ... ვოტ ონ, ნასტოიაში ჩერკესკი ტიზ. Caucasicus, კაკ ნაპისალ srabou.

ივანოვ. ვსევო ლუჩშე ჰრიტვორიატსია. ჩტო ია ნიჩევო ნე ჰადასრევაიუ.

ბუკინშტეინ. ია ბუდუ სტარატსია ეშუ ჰონრაფიტსია ვირაჟენიემ მოეი ჭიზიონომიი.

ივანოვ. ნე... იმ... ტრა, ლა, ლა, ლა.

ბუკინშტეინ. სი, სი, სი.

ივანოვ. ეი, დუსან შაშლიკ კარჩი ესტ.

ბუკინშტეინ. ონ მნე გროსილ... ჰოსტუჰავეტ.

ივანოვ. (ნასტუჰაია) შაშლიკ, კორჩი.

ბუკინშტეინ. (ოტსტუჰაია) ონ სერდიტსია... ონ ოჩენ სერდიტსია.

ივანოვ. შაშლიკ, ჭრიშტიკ, ნადო.

ბუკინშტეინ. ოჩენ სტრანნო..., fruhrtue. ნემეცვიი სლოვო... ჟად, ჩტო ია ნე მნოვო ბოიადსია. . . .

ოჩენ ინტერესნა სადაჩა. ოტ ჩევა ვ-ნემენსკომ იაზიკა, ვსტრენატ მოჟნო სლოვა . . . ნემეცკია? ონო ბუდეტ ოტ კოლონიი გრეჩესკი ილი გენუესსკი...

ივანოვ, ჩტო ეტო ონ, პერსავეც, ჰრო სება ბორ-მოჩეტ... ონ ობდუმივაეტ ადსკი ჰლან. ტუტ ჰლიშჩად ნე ნადო..., ჰუგნუ-კა ევო. (ევირის.) შვიდობით კოლ ნეტ შაშლიკ.

ბუკინშტეინ. ონ ხოჩეტ დელატ ზლოდე ია ნი უ მენია, ჰრაჟდა, ესტ ორუჟიე; და ია სნაიუ ჩტო ს-ნიმ დელატ... ია ბუდეუ გოგორიტ ჰორუსკიი. ვი კაზაკ ვიდალ? (ვ-სტორონუ) ნაუკა დოლჟენ ხორონიტ დოსტოინსტვო,

ივანოვ. ჩტო სა კაზაკ?

ბუკინშტეინ. ტამ ნა რეკა, მოი კაზაკ, მნოგო კა-საკ... ია ნე ისჰუგაღ!.. მოი კაზაკ... მოშენნიკ, ია ნე ბაიუს ტებია...

ივანოვ, ჩტო ვი სჰორიტე?

ბუკინშტეინ. ია სჰორაღ... მოშენნიკ, ია ნე ბაიუს ტებია... ახ, (კლონიიას ვესმა უჩტევო) ჰრომუ ჰო-კორნო ისვიენია... ს-კემ ია იმეიუ ჩესტ რაზგოვო-რივატ?

ივანოვ. ჩესტ ნა მოეი სტორონე; იას.. ჟივოპი-სეც ივანოვ... ჰოლუჩილ ვ-აკადემიი სერებჩიანი მე-დალ ი ჰუტეშესტეუიუ ნა კავკასუ, დლია უსოვერშენ-სტვოვანია ტალანტა.

ბუკინშტეინ. ია დუმაღ ჩტო ვი რაზბოინიკ,

ივანოვ. ჰრავო!

ბუკინშტეინ. ჩესტნი სლოვო.

ივანოვ. ბლაგოდარიუ ვას, ოჩენ ჰრიატნო. ვ-სდემ-
ნიმ კრავ ნადა კასატსია სტრამნიმ, ა ვის, ესლი სმეიუ
სპროსიტ...

ბუკინშტეინ. ია, ებერგარტ ბუკინშტეინ. ვი, მოჟეტ
ბიტ, სლიძალი.

ივანოვ. ნეტ, ნი კოლდა ნე სლიხალ.

ბუკინშტეინ. ია ჭიოლოვ ი ნატურ . . . რეულერ.
ია ავტორ დისერტაციი ო ჩერნომ ტარაკანე,-ი ბოლ-
შიი კნიდი ო დრევენოსტის გოროდა დიოსკორიონ,
კუდა ია ტეპერ ედუ.

ივანოვ. ა ია დუძალ, ჩტო ვი უბიცა.

ბუკინშტეინ. სლიშკომ მნოვო ჩესტი. ია უბივაციუ
ტოლკო ნასეკომის.

ივანოვ. მნოლო ქე ვამ სდეს რაბოტი?

ბუკინშტეინ. და, ია ის სოსრანიაიუ.

ივანოვ. ნეტ-ს, ია იმი ვო ვსე ნე დოროჟუ.

ბუკინშტეინ. სავტრა ია ნადეიუს ვიდეტ გოროდ ბე-
დია, დრეფნი ეგრასი, ონა ვიდნა პო ნასვანიუ; ესლი
ჰერემენიტ პი ნა ბ, ა გრისი ნა დია, ვი სხაიტე, ჩტო
გლასნია ე ი ი ოსტაიუსნია. ვი ნე ისუჩალი ისტორიი
სომურსაკანა. სდეს ტოლკო ინტერესნი ვოპროს, სდეს
მოჟნო კასატსია ისტორიი.

ივანოვ. ნუ, ნეტ, ია პრედნონიალ ბი ზიტატსია ჩემ ნიბუდ დრუგომ. და ჩტო ქე ვ-ნეი ტაკოე, ვ-ეტოი სო მურსაკანსკოი ისტორიი?

ბუკინშტეინ. იზოლტე ვიდეტ უ ნოია ბილო ტრი სინა.

ივანოვ. ნახინაეტსია ს-ზოტონა.

ბუკინშტეინ. უ სინოვეი ბილი, ტაკაია სინოვეი, ოდნი იზ ნის ეგრას, ოსნოვივალ გოროდ ეგრასი, ტოტ ქე ჩტო ბეღია.

ივანოვ. სკაჟიტე, ზოქალუსტა... ნუ, ა ზოტომ.

ბუკინშტეინ. ა ზოტომ, ა ზოტომ პრედსტავიტე სებე — ობ ისტორიი სომურსაკანი უქე ბოლშე ნიჩედო ნე ისეკტრო. კაკოე ინტერესნოე ზოლე დლია ნაუკი.

ივანოვ. ეტო ოჩენ ზანიმატელნო. ნო, ოტჩეგო ბი ნამ ნე ჰოიტი; ნე ჰოიტი ვ-დუხან ჰოსმოტრეტ, კოლე ობოქდალი ვო ვრემენა ეგროსა.

ბუკინშტეინ. ია ნასაჟუ ვაშე სამეჩანიე სპრავედლივო.

ივანოვ. ნე უკოდნო ლი ვოიტი?

ბუკინშტეინ. პოდსოდიტე სპერვა.

ივანოვ. და ია პროშუ ვას.

ბუკინშტეინ. ია სნაიუ, ჩემუ ობიასივავეტ მენია ვექ-ლივოსტ.

ივანოვ. და იდიტე ქე!

ბუკინშტეინ. ისპოლნიანიუ ვაშე პრიკასანიე.

(ვერემონიატსია ი ვხოდიტ.)

გამოსულა X.

შემოდის ცულუკიძე, კოსტად ჩაცმული ვერთანულად.
ფეხწენარად.

ცულუკიძე. სასანდარმა მითხრა მე, რომ დღეს პა-
სუსი აქ მომივა. ნეტა ახსოვს თუ არა ტფილისი, თუ
კიდევ დაუავიწუდი? იქნება თავის მამისა ემინიან; ან
იქნება ესლა ვინმე უუვარს... არა, არა მჯერა.

ჩემო სიცოცხლე როდის იქნება,
რომ გაგვიანლდეს კვლავ სიუვარული,
რავიფს არ ვაგო მე შურის გება,
რა მარად იყო ჩემი ერთგული.

ასლა არ იყო რომ შემეკარი,
სიუვარულისა მტკიცისა ფიცი,
შენი ვარ მარად, ასე მითხარი,
მოდო, მოფრინდი ასლა შენ გიცდი.

ვერ შევძლებ შენსას განშორებასა,
ჩქარა, მომეცი ნუკეშის სელი,
შენთვის მტერს მივცემ შურის გებასა,
მოდო, მოფრინდი, მე შენ მოგელი.

გამოსვლა XI.

ივანოვი ჭ ბუკინშტეინი (რა გამოდიან დუქნითგანა.)

ივანოვ. რეპიტელნო ბარანინა ჰეროდოდილას სო ვრემენ არგონავტოვ. ვ-ეტომ დუსანე დუსოტა ნეტერში-
მაია; ნო ზნაეტე ლი, კონეხნო, კატორე ვი კუ-
ნილი უ დუსანშიკა ნე დურნა.

ბუკინშტეინ. და, ეტო ტლესმან, . . . კატორი
მოქვეტ ბეტ სდეს სო ვრემენ პრიშესტვია არაბოვ ნა
კავკას. კ-სოქალენიუ არაბსკი იასიკ მნე სოვსემ ნე
შნაკომი. ია მაგუ ჩიტატ ტოლგო სტაროი გრუშინსკოი
იასიკ სუცური, ი ტო ნე ჰონიმაი ნი ოდინ სლოვა.

ივანოვ. ეტო დოლჟნო ვამ დოსტავიტ ოჩენ პრიატ-
ნოე ჩტენიე.

ცუღუკიე. (მხარეზედ.) ეს რა საეჭო ვიდაცაებო
არიან. ესენი ამის მეტად აქ არ მინახავან.

ივანოვ. სმოტრიტე ნა, ვოტ ოანიტ კტო ტო ის
ნაშის.

ბუკინშტეინ. მუხიკანტ მოქვეტ ბიტ დლია ტიქ-
ლისსკოი ოჯერ.

ივანოვ. ზოგოვლიტეს!

ცულუკიძე. ჩტოას?

ივანოვ. ვი ზღეს ტოჟე, კაჟეტსია, ჩუჟოი?

ცულუკიძე. ნეტ, ია ზღეშნიი. ია იმერეტინ!

ბუკინშტეინ. კაკ ჟე, ი ვ-ტაკომ კასტიუმე? ონო ვას ნე ბესზოგოიტ?

ცულუკიძე. ნაწროტივ, ონ ოჩინ უდობენ დღის ზღეშნის ქაროვ. ია ვსეგდბ ტაკ ხადილ ვ-იტალიი.

ივანოვ. ა, ტამ ვი ჰუტეშესტვოვალი?

ცულუკიძე. დას, ბლაგოდარია საბოტლიფოსტი ნა-შელო ჰრავიტელსტვა, ია ფოსპიტევალსია ვ-ჰეტერბურგე, ზოტომ ობ-ენალ ვსიუ ევროპუ, ი ტეჟერ სანიძაიუს ჰროსეჟმჩენიემ სეოეი როდინი.

ბუკინშტეინ. კარომოე დელო, კაკ ჟე ვი ნე ბოიტეს ხოდით ზღეს ბეს ორუდი?

ცულუკიძე. მათუჟა მოია ბილა ცარსკოი კროვი. ნიქტო ვ-ზღეშნემ კრაე ნე ჰოსმელბი მენია ტრონუტ. და ი ჰორაჟე, ნაკონეც სმიადჩიტ ნაში ნრავი. ჰორა რას-ჰროსტრანიატ მეჟდუ მოიმი სოოტეჩესტვენნიკამი ვეჟ-ლიფოსტ, ბლაგონრავი, სვოისტვენნოე აბრაზოვან-ნომუ ნაროდუ, ნად ეტიმ ია ი ტრუჟუს (უცვბ შუკრთება.) ბოჟე მოი! ჩტო ეტო ტუტ უვას ვრუკას?

ივანოვ. კდე?

ცულუკიძე. ვ-რუკას.

ივანოვ. ვ-რუკას? ეტო ჰერსტენ, კონეჩნო.

ცულუკიძე. ქენსკოე კოლცო!

ივანოვ. დოღუნო ბიტ ტაკ.

(ფულუკიძე. ეს ჩემი საევარკელი ქეთევანის ბეჭე-
დია! იმას მოუცია ამისათვის, ჩუჭნი ნიშნის ბეჭედი.
სწორეთ, სწორეთ ის არის! თავი მენტება მწუსარეებიო.
ღამაცა, ამას მე შენ არ შეგარჩენ. შენ უმსგავსო შენა...

ივანოვ. ტაკ ტო, ვი რასზროსტრანიიტე ვაქ-
ლივოსტ?

(ფულუკიძე. მაღჩატ! ნი სლოვა! კროვი, კროვი
მნე ნადო! ზონიმავე ლი, ზრავო! ია იმერეტინ, უმენია
ოგონ ვ-უი ახ.

ბუკინსტეინ. და ეტოტ ზროსვეშჩენი შელოვეკ სუქე
ნადოედ.

(ფულუკიძე. ახ, ესლიბი უმენია ვ-რუკას ბილ
კინქალ, ია ვოტ ტაკ, ტაკი ისრესლ ვ-მელკიე კუკი.
კოდღა ანა ოტდალა ტებე ეტო კოლცო?

ივანოვ. და ანა ნე მოე სოესემ. ვოტ ანა ჩიე...
ზრივიასალსია ვსამომ დელე.

ბუკინსტეინ. ნოშე ბილო ვამ ნუენო გოვორიტ!

(ფულუკიძე. (ნასტუჰაია ნა ბუკინსტეინა) ა! ტაკ
ანო ვაშე... ვამ ელო დალი?. ნესტიდნო ლი ვამ ვ-ვაში
ლეტა სტარია სარია... და ნეტ, დევეშკა ნე ვლიუ-
ბიტსია ვ-ტაკუიუ დრიან... ვი მენია ნე ობმანიტე: ეტო
სტარეკ ტვოი ზომოშნიკ ო ია ვას სნაიუ... ია ვას
უქე ვიდელ. ვი ვსოდიტე ვ-ნაში დომა ზოდ ზრედ-
ლოგოლ ჩტო ვი ზოტრეტი სნიმაიტე... ი ვი დუმაიტე
ნიჩტოქინა ტვარე, ჩტო ია ს-ნესუ ტაკუიუ აბიდუ!

ბუკინშტეინ. Aber nöre bie, ვოსმიტე ტრუდ მენია ზოსლუშატ... ია ეთო კოლცო სეიძას კუზილ—სემ ცელკოფი ი დვა აბას.

ცულუკიბე. ნიჩეო სლუშატ ნე ხახე. ვი ბუდეტე ღუატ! სტიდნო, სუდარ, ვ-ვაში გოდა ზანიმატსია ტაკიმ რემესლომ. ნო ია ოტომშიუ. კოლცო, კოლცო კეტიკვანი!

ბუკინშტეინ. და ვოსმიტე ევო, ესლი ონა ვამ თაკოი დრაგოცენნო?

ცულიკიბე. ნიკოკდა სტარას ობესიანა, ნიკოგდა! ანა ობოჟაეტ მნე რუკი, ა ია ხატელ ქენიტსია... ზოკრანიეი მერე ანა ნი კამუ ნე ბუდეტ ჰრინადლეჟატ!... ჰრეჟდე ვსეს ანა დოლჟნა ბიტ ნაკაზანა... ნი დოვორიტე ნიჩელო... ვსე ბუდეტ ბესზოლესნო!... ია სჰერვა უბიუ ევო, ზოტომ ზავამი ბუდეტ. ლიუდი მოი სტოიატ ვლესუ. ანი ვას რასტრეღიაიუტ ესლი ვი ნე დოჟდიოტეს ჩტობი ია ვას უბილ. მნე ნადო ვ-კროვი ჰოუჩასტია, ჩტობი უსზოკოიტსია ი ზა ტემ, გოსზოდა იმეიუ ჩესტ ვამ კლანიატსია. მშჩენიე! (მუსიკა.)

გამოსვლა XII.

ივანოვი & ბუკინშტეინი (დვანან განკვირვებულნი.)

ბუკინშტეინ. გმ, გმ! ანა ოჩენ ნე ჰრიატნა! ნო რას-დეღიაეტე ლი ვი მოე მნენიე, ჩტო ეტო, ოჩენ, ოჩენ ნე

პრიატო? ეტოტ ძალადრი ჩელოვეკ იმეეტ, კაჟეტსია სარაკტერ ვსნილიუ, დაჟე მოჟნო სკაზატ გოლიან! ელო რაბა სნამენიტ, კაკ ონ რასკასივალ, ია ნე იმეიუ ვოზ-მოჟნოსტი ევო რასსნრბაშვიატ... კაკ ვი ღუმაეტე, ჩტო ონ: არსასიდ, აბბასიდ ილი ბაგრატიდ?

ივანოვ. ჰო მოემე, ონ პროსტო სუმაშედში.

ბუკინშტეინ. ა ესლი ონ ბუდეტ ვოზგრამხატსია...

ივანოვ. და სდეს კასანი ჰოსტ ნე დალეკო-მოჟნო ბუდეტ ევო სვიასატ. ონ, მოჟეტ ბიტ, ბილ ჰიან, ტაკ ჰოსტ ემე ჰოლეჟენ. ი ეტო პლოსოვატო, ვპროჩემ-ნა კავკასე...

ბუკინშტეინ. ვი მენია უსპოკოივავიტე. ჰოზვოლტე ლი ვი ენე სდელატ ვამ ვოპროს?

ივანოვ. დელავიტე, ჩტო სატიტე.

ბუკინშტეინ. ღუმაეტე ლი ვი, ჩტო სნამენიტი სკარაბეი, Scolopoudra morzitons, ნასოდიტსია ვ-სდეშნის ლესისტის მესტნოსტიას!

ივანოვ. სამნევაიუს, ნე სნაეტე ლი ვ-ჩემ ია უბეჟ-დენ ჩტო უნეი ტეჰერ სტოლოვატსია ჰოზდნო, ჩტო საეტრა ვსტავატ ნადო რანო: ია უსტალ, კაკ სობაკა! ვედ, კაჟეტსია სამ სნამენიტი გეროდოტ სპორნო ვდე ტო: ესლი ტებია კლონიტ კო სნუ, ტაკ ლეჟის სჰატ.

ბუკინშტეინ. ეტო იზრეჩენიე მნე ბილო ნე იზვესტ-ნო; ნო ი ოპოტნო სოვლაშაიუს, ჩტო ბლაგოდეტელნი სონ, მოჟეტ ბიტ, დლია ნას ჰოლეჟენ, ჰოი-დემტე ტუდა, ვ-ეტო სელსკოე ობეტოვარიშიე.

ივანოვ. ჰომილიტიე, გდე სწიატ ნა ჩისტომ ვოზ-
დუსე?

ბუკინშტეინ. ჰრავდა, ანა ოჩენ იტერესნო ჰერედვი-
ჟენიე ატმოსჰერიჩესკის ტეჩენიი, უღარიათა ნა გორი,
დელაიუტ, ჩტო ტემპერატურა ჰო სრედნემუ იზოტერმუ..

ივანოვ. და, ია ვსე ეტო სნაიუ. ბიჩო! ჰადი მუ-
თაკი, ბურკი ი კოვრი. ვი ვიდიტე, ჩტო ია ნე ჰრი-
ვიკ კ-სდეშნიმ ობიჩაიამ. (ბიჭს მოაქვს ხალიჩები დ
მუთაქები.) სიუდა... ვოტ ტაკ... სოწოშო! (წვება.) უჭ!
უჭ! ნე ხუდო რასტიანუტსია ჰოსლე ტაკოი დაროვი.

ბუკინშტეინ. ბიჩო, სჰასიბო, ბლაგოდარსტეუიუ! ა!
ა! (ამთქნარებს.) ვი მნე ჰოზვოლიტე დელატ მოი ნაჩ-
ნოი ტუალეტ?

ივანოვ. ია ხატელ ჰრასიტ უ ვას ტოჟე ჰოზვო-
ლენია (თავზედ ხელცახსოცებს იხვევენ.)

ბუკინშტეინ. ია იმეიუ, სუდარ ჩესტ... ო... მენია
უკუსინ მალინკი კამარ, *musca carmifex*. ია იმეიუ ჩესტ,
სუდარ, ჰოჟელატ ვამ დობროი ნოჩი.

ივანოვ. ბლაგოდარიუ ჰოკორნო. სჰიტე სოროშენკო.

ბუკინშტეინ. (ამთქნარებს.) მოი ბარომეტრ ვ-ბეს-
ოჰასნომ მესტე. უჭ... ტს... სუდარ მოი!

ივანოვ. ნუ?

ბუკინშტეინ. და... ვოტ... ეტოტ არწახსიდ... ილი
ბაგრატიდ.

ივანოვ: ნეტ, ბუდტე ჰოკოინი. კაკიე, ნე სნოსნიე
კომარი! კ-ტომუ ქე ტუტ ლიუდი სწიატ ნე დალეკო.

ბუკინშტეინ. ა! სარაშო. კაკაია ჰრეკრასნაია ნოჩ, სუდარ! ა ონ უჟე სხიტ, სოვსემ ზასნულ... ნე ბუდეძ ემუ შეძატ.—კაკოი სწოკოი.—კაკოე მოღჩანე!... (შორითგან მიისძმის კენესის სმა.) ახ! mein cott, ვოზ-მოჟნო ღი!... ტამ კოდო ტო რეჟუტ.. ჰს... ჰს... სუ-დარ, სუდარ! გოხნოდინ ჟივონისეც!

ივანოვ. ნუ, ჩტო ტამ ანიატ?

ბუკინშტეინ. ვი ნე სლიხალი...

ივანოვ. ჩტო?

ბუკინშტეინ. ეტო უჟასნი კრიე.

ივანოვ. ნე ობრაშჩაიტე ვნიძანია. ეტო ჩეკალი კრი-ჩატ ნოჩიუ ვ-ლესუ; უჟ ნე ვსიშჩიტე, ტაკაია ჩერნო-პორსკაია სერენადა.

ბუკინშტეინ. ახ, ვოტ ანა ჩტო ბუდეტ, სკაჟიტე ჰო-ჟალუსტა, ესლი სონ ეშე ნე ოტიაჟელილ ვაშა ვევა. ვი მნე ჰასვოლიტე სდელატ ადინ ვოპროს?

ივანოვ. ნეტ, ეტო უშ იზ რუკ ვონ.

ბუკინშტეინ. ვი სკასალი ჩეკალკი... ნუ, ვოტ კა-მარ მნე უკუსილ. ჩეკალკი canis ბივაიუტ რაჰსნიე enis aurens, დრუკოი როდ, canis meromebas. სდეს ია, მო-მოჟეტ ბიტ, ნაიდუ როდ ტრეტიი.

ივანოვ. ნუ, და... უროდ, ნადოედალი... ოტვი-ჟიტეს, ჰოჟალუსტა! ვოტ ჰრივიასაღისია სვოიმი ვო-პროსაში, და ი პროკლიატე ეტი კომარო, ტაკ კუსაიუტ, სოტ კარაულ კრინატ.

ბუკინშტეინ. (რბ წამოსტება უცებ.) მენია უკუსილო ჩტო-ტო სტრანჟო... ბიტ პოჟეტ *blops scopetaria*.

ივანოვ. ნუ, ვოტ აზიატ ადინ... ჰლარ.. ტაკ.

ბუკინშტეინ. ილი ჰროსტო *Coleoptera rimplex*.

ივანოვ. ჰიჭ, აჭ... ია დუმაიუ, ია ჰასოჟ ნა ბუბნოჟიუ დესიატკუ... ჰროსტო ნე სტერჰიმო... ე! კაკ ბიტ ვას?...
ბუკინშტეინ. ჩტო უგოდნო?

ივანოვ. ვი ბილი უ ისლეზა ვ-ჰეტერბურგე?

ბუკინშტეინ. ქაქ ჟე, ია ბილ-ს.

ივანოვ. ტაკ სნაიტე ღი, ჰომოემუ ტამ მოჟნო ჰრა-
ჟესტი ვრემია გორასდო ჰრიატნეე. ჰაჭ ტაკ ნა ჟე ტებე!
ა ვას კუსაეტ?

ბუკინშტეინ. ოჩინ... დაჟე სლიშკომ ბოლესნენო!

ივანოვ. ოდნაკოჟე სჰატ ნადა კაკნობუდ, ჰაჭ.

ბუკინშტეინ. ია ბუდუ სტარატსია, სკოლეკო მაგუ.
(შუბლში იცემენ გელს, კოლოებსა ჰკლამენ.)

ივანოვ. მოჩი ნეტ, ს-უმა საიდომ.

ბუკინშტეინ. ია ნე მაგუ ტერჰეტ ბოლეე.

ივანოვ. ოტ მენია სკორეე ნიჟეო ნე ოსტატსია
ვსედო ს-ედიატ.

ბუკინშტეინ. ოჩინ, ოჩინ დოსადნო! ჩტო მი ბუდემ
სდელატ?

ივანოვ. ჰოზვოლიტე, ჰრეკრასნაია მისლ! ია ნა-
შოლ სრედსტეო ჰოიმატ კამაროვ.

ბუკინშტეინ. ჰრაჟო?

ივანოვ. ვიდრე ღი, უ მენია ტამ ვსემოდანე ესტ
 ზროსტინი. მი ვნის სავერნემსია, კაკ ელიქტსკია მუმიო,
 ა კაკ კამარი ზოქალუიუტ -- სე ტუტ ტო ბილო-იშნი ნას.

ბუკინსტეინ ზრეკრასნაია მისლ. (მხარესედ.) უ ეტა-
 ვო ჟივანისცა მსოგო უმა ნატურაღნალო

ივანოვ. (ამღევს ჩარსაფსა.) ბერიტე სებე. (ქსვევიან
 შივა). ვოტ ბედა, სკლადეი ტო ვისოდიატ კლასსიჩეს-
 კია, ტომსო დღია ზროგრამში ვაკადემიო. სუ, და ვა-
 როჩემ ნა კავეასე...

ბუკინსტეინ. (წვება.) ტეპერ მი მოჟემ ნაკონც
 ვეუმატ ზროატნი სზოგოი, ია იმეიო ჩესტ, სუდარ, ჟე-
 ლატ ვამ დობრი ნოჩი.

ივანოვ. ზრაშაიტე, ზრაშაიტე! სზიტე სკარვი, სე
 ტერიაიტე ვრემენი. (მელოდრამა.)

გამოსვლა XIII

ივანივე ზ ქეთევანა (გასვეული ჩადრში) მერე აბღულა
 ზ თაყადი გურანტამოვი.

ქეთევანა, სუს, ეს რა ანბავია? ის აქ არ არის!
 ელისბარ, ელისბარ! საკვირველია... იქნება მართლა მე
 მეძინიან? არა, მე შეეფიცე იმას ზ უნდა აღვასრულო
 კიდევ... რა ბნელაა! მკონია ახლა, მამა ჩმა გეგან
 გაფაციცებული დამეძებს... სუს! ეს რა უფრიდის...
 ისმის!... იქნება ლევან, მამა ჩემი, უკან დამედევანა აქეთ-

კენს... ცოცხალის თავით არ ჩაუარდები კვლავი!... ნეტა
სად დავიმალო?... ჭა... მოდი აქ დავიმალეები, ამ ჯაჭვებში.
(იმალება ჯაჭვებში, იკვრის მუწიკა.)

(შორით სცენისა გამოჩნდება კარანეტა ზ აბდულა, თა-
ვისის კაცებით.

აბდულა. იმ ქალმა აქეთ გამოიარა.

კარანეტა. ვა, ახლა რა ეშველება კარანეტას... ვაიძე,
ფული მანც მამე, ვა!

აბდულა. ჯერ ქალი ჩამბარე ზ.

კარანეტა. ეი, თათარი, ახარ რას ანობ, სამ ნასე
თეთრი ჩადრით!

აბდულა. სუს! მოიცა, აგერ სიბნელეში სჩანს თეთრ
ჩადრიანი, სწორეთ ის ქალია, ის ქალი. ეი, ბაში ბუ-
შუკებო! ჩუმათ! აგერ სამ სედავთ, თეთრ ჩადრიანს.
დამალული რომ არის მინდორსედ, - დაიჭირეთ, ხელცა-
სოცი დაუცეთ ზირსედ რომ არ დაიფეროს ზ ნავისა-
კენ გაარბენინეთ. ჩქარა!... (კაცები მივარდებიან, სტა-
ცებენ კელს თეთრ ჩარსავში წასვულს ბუკენსტეინს, წა-
მოიკიდებენ შურესედ ზ მიარბევიანებენ.)

კარანეტა. (აბდულას იჭერს მაგრა.) ვა, ფული ზ!

აბდულა. ჭა, დაიჭი, - ესეც შენი ფული.

კარანეტა. სად არის მერე აქ ოთხასი ოქრო!

აბდულა. ოთხი ოქროც გეყოფა. სა! სა! სა!

კარანტეა. ვაი მე, ოტკვედექ! ან ვაგვიძვებ. (რომ მივარდობა აბღუღას, ის გელსა ჰკრავს მაგრად. გადააქცევს და თითონ გაიქცევა. კარანტეა მიწასკდ გადაშლარტული ტირის.) ვაი, ვაი, რანსონიეი, ქურდი, მამატეუა. ვაი, ვაი, ღუქანს ქანდუცავ, უულები დაიკარგა, მდიდარმა აღარ ვიქნები. უჰ, ვაი, ოჰ! (აღვებს წუნარა და ღუქანში შედის.)

რევას და გურანტამოვი. (შემოდის კაცებით.)

რევას. ჩუჭნ კაცებს უნახავთ, ერთი ქალი თურმე მიწბოღა აქოვან, თეთრ ხადრში გასვეული.

გურანტამოვი. სუს... ჩუმათ... აგერ, რაღაცა თეთრის ხადრით მოჩანს მინდორსკდ... ახლა გადაუხდით აბა აი ლევანს. ჩქარა, ბიჭებს, აბა დრო გვაქვს, დასტაცეთ გელი და მოვიტაცოთ. გამოძევეით ჩქარა, ცხენებიც იქითკენ შსათ არიან?.. აბა, ხელცახცი დაუცეთ შირში, არ დაივიროს... წადი და სადაც შენი თქვა, ჩვენც იქა თქვი ლევან!... (გაღიან, მუსიკის სმა წელება.)

გამოსვლა XIV.

ქეთევანა და ცულუკიძე.

ქეთევანა. სმაურობა შედგა, ნეტა რა ანბავი იყო?

ცულუკიძე. სასახლეში არ იყო, ის ჩემი გულის მკვლელი ქეთევანა-ნეტა ვიცოდე, სად იქნება?

ქეთევანა. ჩემი ელიზბარის სმანა!.. სწორეთ ელიზ-
ბარ არის... შენა ხარ ელიზბარჯან?

(ფულუკიძე. ოჲ, ძლივს! (სტაცებს კელს.) სადა ხარ,
შენ მუსანათო შენა?

ქეთევანა. ეს რა ანბავია?

(ფულუკიძე. ეს ის ანბავია, რომ უნდა მოინანიო
რაც ცოდვა გაქვს, რადგანც მე ზ შენში თავდება ვე-
ლა ფერი.

ქეთევანა. როგორ თუ თავდება?

(ფულუკიძე. სიკუდილი მოგიანსლოვდა.

ქეთევანა. სიკუდილი? მერე ზ, რა ვქნა?... თუ არ
გეუვარვარ, მოძკალი. უშენოთ ეოფნას, სიკუდილი მი-
ჩენია; ზ თუ შენთანა ვარ, მაშინ ვიქნები მსოლოდ
ბედნიერი! თუ თავს მანებებ ზ შენის კელით არ მაძე-
ლამ, მითხარი მაინც, მე თითონ ჩემს თავს აუტყნო
რამე.

(ფულუკიძე. რათ მაძაკუუ?

ქეთევანა. მაგას ნუ იტუვი, თორემ მერე ინანებ! მე
ქართველი ვარ, მოტუუება ჩემი თვისება არ არის, მაგ-
რამ მაგ ცილის დაწამებას კი ვერ ავიტან.

(ფულუკიძე. მაშ ის ბუჭედი რა იყო? (ამ დროს თო-
ფის სმა ისმის.) ეს რა ანბავია? არ იქა. უთუოდ მი-
დალატეს ზ ჩემს კაცებს დაეცნენ!...

ქეთევანა. ლევან, მაძა მეძი, არ იქა!... ის დაგვდგე-
ნებია!

(ფულუკიძე. გაიქეცი, თავს უშველე!

ქეთევანა. აზრ. მე შენ ვერ მოგშორდები. თუ გაქ-
ცევას, ერთად გავიქცეთ; სიკვდილია ზ, ერთად მოვკვდეთ.
გავიქცეთ ერთად... შამუგვი. (გაიქცევიან.)

გამოსვლა XV.

(მუსიკა უკრავს, კულისებითგან დაძახების სწოლის
სმა ისმის)

ერთობ.

მოკვანი. აი... აკერ ჩემი ქალი!... (კარტინა სჩანს.)
ქეთევანა. სელი არ შეამახსო, ამისი ცოლი ვარ.,
შენ ძამა ჩემი არა ხარ. შენი ალერსისა მე არა ვიცი
რა. კელი არ შემოგვასო!

ლევან. როგორ თუ?!

ბუკინსტეინ. (შემორბის შეშინებული.) ა ჩტო ტა-
კოე, ჩტო ტაკოი! Cert une indiqnite... ია ქალოვატ ბუ-
დუ გუბერნატორუ, ნამესტნიკ. ია ნატურალისტ, ია არ-
სელოგ. (ღარბის სცენასედ.)

ანდულა. (თვისის კაცებით.) სად არის ის რასობ-
ნიკი კარანჟეტა? (გაჯავრებული ღარბის სცენასედ.)

ივანოვი. (შემორბის განჩხლებული.) ვი საჩემ მე-
ნია ბუდილი? საჩემ უნესლი?... ია არტისტ, ეტო ვამ
ნე პროდიუქტ ღარომ! ია პროსბუ ჰადამ.

გურანტამოვი. მე იმ ცრუ კარანჟეტას ეურებს და-
ვაჭრი... ამას რას ვსედავ! მოკვანი ლევან!

მოკვანი. ეს რა ანბავია. გურანტამოვ!

გურანტამოვი. ბოლოს ჩამივარდი გელში მე...

მოკვანი. მეც ეგ მინდოდა, მომეკაე გელში...

(ერთმანეთს მივარდებიან ამოდებულის სანჯღებით. შუაში ჩაუარდება ქეთევანა. დიდი კარტინა სცენასედ.)

ქეთევანა. შედექით!... მოითმინეთ! ღმთის გული-სათუზ! თქვენ არ შევიძლიანთ ერთმანეთის მტრები იფნეთ, მე სულ სიძარტლეს ვიტყვი. ბუჭედი ვეფლას გაძარტლებს. ეს ბუჭედი მე კარანეტას მივეცი... აბა დაუძახეთ ერთი იძას.

კარანეტა. (ბანითვან.) ვაი, ვაი, ახლა კი დაიღუპა კარანეტა! ვაი, იარაბ, ინს ანიმ?

ცულუკიძე. მოიტანეთ ფარანი, სად დაიძალა... აგერ ის წვეული!

ქეთევანა. სად არის ის ბუჭედი, რომელიცა მოგეცი ელისბარისათუზ?

კარანეტა. (ონრავს ბ კენესის.) ვაი, ვაი, ჭავს კტრეცავ! ზაიძე. კნეინაჯან, მე ავათმა ვარ, არ ვიცი, არ მახსოვს.

ბუკინშტეინ. კოლცო, ოზიატ კოლცო, კოტორი ის პრედბოლაგალ სო ფრემენ კალიძ... და ვოტ ონო... ია ელო პოკუხალ სა სემ ცელკოვის უ დუსანშიკ.

ქეთევანა. აბა ნახეთ!

გურანტამოვი. ეგ სომ ძამი ჩემის ბუჭედია.

ქეთევანა. ეგ ძამი შენის ბუჭედია ბ მე შენი და ვარ.

გურანტამოვი. იქნება მართლა!

ქოვეანა. მეც ასლა შევიტყუე ესა. ჩემმა ბიძამ რომ შეიტყო გაგცევა მინდობა, გამოიტყუა ზე მითხრა ეს სა-
იდუმლოება: როდესაც ლევან დასცემია, მტრულად ჩუქნის სასლსა, მე მოუტაცნივარ ემაწვილი, მაგრამ გაუ-
სდივარ ტფილისში ზე მიუღივარ თავის ქალად. ამისი დანაშაული, კიდევ დასჯილია. ასლა შენს ნებასედა ვარ.
(აჩვენებს ცულუკიძეს.) მე მივევარს ესა. ერთის წოდებ-
ისხანი ვართ. სავეარელო მძაო, შეურიგდი ჩემს აღრინ-
დელს მამას ზე მოესვიე შენს სიძესა.

მოკვანა. მამ ავრება საქმე?

ცულუკიძე. რაღას უეურებთ?

გურანტამოვი. ამ სასისხარელო ანავეისათხს, ვეე-
ლიფერსედ მსათა ვარ, ვეელას მიეტევეება ზე ვეელანი ჩემნი
სტუმრები ბრმანდებით, სიძევ ბატონო, აბა მომესვიე.
ენიასო ლევან, მომეცი კელი, დღეის ამას იქით, შენა
სარ უზირველესი ჩემი მეგობარი.

მოკვანა. შენი ჭირიმე... დენო!

აღმოჩნდა ავერ დილის ცისკარი,

წინათ მთხრობელი მშვენიერ დღისა;

ღამე გათავდა, ღუქნის წინ მტეხარი,

ბოლოც ეს იეო კომედიისა.

მაგრამ ამას ვთხოვეთ, რადგანც ვაწინეთ,

ეს ჩუქნი შრომა ჩავაგდეთ არად;

ოქუწც ქების ტაშით გამოკვანინეთ,

რომ შემდგომს ღამეს ვაწინოთ კვალად.

ლექსი.

ჩემო თვალის სინათლეგ რაზედ მოგიწევნია,
სამ იცი რომ ეს გული ტასტად მარად შენია,
შენთვისა ვმღერ სიეფარულს, შენთვის ცეცხლი მკნებია,
მითხარ ზ მსწრაულ გიმსხვერბლო თუკი რამღა მრჩენია?

ნუ იჭმუსენი სეტაკს შუბლს, ჭმუნვა დიდი სენი,
იმ შუბლს, რომელს ნათელი უხვად გადმოჭყვენია,
თაუვანსა გცემ მარად დღე შენთვის მომღსენია,
თუ მე ვილხენ მამ შენღა რისთვის მოგიწევნია?

მშვენებით სრული სახე ტურფავ გამოიღარე,
შენგნით კოდილი გული დაატკბე, ვასხარე,
მაშინ არის მხიარულ ქეცენისა არე მარე,
მზის შარავანდს როს ნისლი არ ასვევია გარე.

კიდევ კეტევი ეს გული ტასტად მარად შენია,
თუ გიუვარღე მხათობო მამ ნუ მოგიწევნია.

ივ. კერესელიძე.

1871 წელსა.

„ცისკრის“ დაბრება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილობრივ ვაუკსაფენელად თუ ვაკსა-
ვნით, 8 მანეთი.

რედაქცია იყოფება კუკიას ხიდზედ, შირსოვეის
შენობაში, მარტოროუსიანის სტამბაში. ქ. ტფილისში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს ზე თავის დროზედ არ
მიერთოს, უძორჩილესად ითხოვს რედაქცია, მაშინვე
აცნობოს ამ ადრესით:

„ცისკრის“ რედაქტორს ი. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено Цензурою 1871 г. 15 Октября